

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

فرصت‌های سبز

در کلام رهبری بِسْمِ اللّٰہِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

(ماه مبارک رمضان)

دفتر تایید شرعی ضوابط و برنامه‌ها
تعاونیت تدابیر و قوانین

بهار ۱۳۹۴

نام کتاب: فرصت های سبز در کلام رهبری (ماه مبارک رمضان)
تنظیم و نشر: نمایندگی ولی فقیه در سپاه
دفتر تأیید شرعی ضوابط و برنامه ها
چاپ: مرکز چاپ نمایندگی ولی فقیه در سپاه

فهرست

۷	مقدمه
۹	۱- آمادگی برای ورود به ضیافت الهی
۱۰	۲- بارش رحمت ماه رمضان
۱۱	۳- بهار قرآن
۱۲	۴- پدیده ضیافت الهی
۱۳	۵- ارمغان های ارزشمند الهی
۱۴	۶- محتویات سفره الهی
۱۶	۷- مواد ماه ضیافت الهی
۱۸	۸- ماه رمضان و نظر لطف الهی
۱۹	۹- درس های ماه رمضان
۲۳	۱۰- مراحل روزه
۲۴	۱۱- فرصت های ماه مبارک رمضان
۴۴	۱۲- امام خمینی <small>قده</small> و فرصت کسب نورانیت
۴۵	۱۳- امام خمینی <small>قده</small> و فرصت پرواز

۶ / فرصت‌های سبز در کلام رهبری

۴۶	..... شب قدر
۵۱	..... برکات ماه رمضان
۵۸	..... خدا حافظی با قطعه بهشتی
۶۰	..... عید سعید فطر
۷۴	..... ذخیره و ره توشہ سال
۷۷	..... ایجاد آمادگی برای ورود به ضیافت الهی سال آینده

مقدمه

همانگونه که عزیزان می‌دانند یکی از توفیقات دفتر تأیید شرعی جمع‌آوری - موضوع‌بندی و بهره‌برداری از تدابیر و رهنمودهای ارزشمند رهبر معظم انقلاب اسلامی حضرت آیت‌الله العظمی امام خامنه‌ای رهبر اسلام به عنوان تدابیر ولی‌فقیه، یکی از موازین شرعی است که برای انطباق ضوابط و مقررات و منبع غنی در تدوین اصول لازم الرعایه مورد بهره‌برداری قرار می‌گیرد.

به منظور بهره‌برداری فرماندهان عزیز و مسئولان محترم سپاه از این ذخیره ارزشمند و سرمایه‌الهی با موافقت و تصویب نماینده‌محترم ولی‌فقیه در سپاه، برگزیده تدابیر و رهنمودهای معظم له به صورت موضوعی تدوین و با عنوان «نشریه تدبیر ماه» در اختیار بهره‌برداران قرار می‌گیرد.

شورای عالی فرهنگی نمایندگی ولی‌فقیه در سپاه در آستانه ماه رجب با عنایت به ضرورت برنامه‌ریزی برای بهره‌برداری مطلوب فرهنگی معنوی کارکنان از فرصت‌های ماه‌های رجب، شعبان و رمضان برنامه‌هائی را مصوب و تحت عنوان «فرصت‌های سبز ماه‌های آسمانی» برای اقدام در تاریخ ۹۴/۲/۱ به گیرندگان ابلاغ نمود.

۸ / فرصت‌های سبز در کلام رهبری

دفتر تأیید شرعی که خود را از این حرکت معنوی و مجموعه سازمانی مجزا نمی‌داند، احساس کرد که وظیفه‌مند است در راستای تقویت و همراهی با این مصوبات ارزشمند و تصمیمات معنوی گامی بردارد و در حدّ بضاعت خود اقدام کند.

لذا با استفاده از این گنج ذی قیمت برگریده رهنمودهای مقام معظم رهبری الله در رابطه با بهره‌گیری از فرصت‌های سبز ماه‌های: رجب، شعبان و ماه مبارک رمضان استخراج و تدوین شد که متأسفانه به دلیل محدودیت‌های مالی توفیق چاپ و نشر آن حاصل نشد.

با توجه به فرا رسیدن ماه مبارک رمضان و اهمیت بهره‌گیری از فرصت‌های سبز و طلائی این ماه، بر آن شدیم تا بخش سوم کتاب ارزشمند «فرصت‌های سبز در کلام رهبری» در بخش ماه مبارک رمضان را در فضای مجازی و سایت پاسدار و سراج اندیشه عرضه کنیم.

تا باشد که توفیق استفاده از رهنمودهای ولی‌معظم فقیه و فرماندهی عالیقدر کل قوا برای رهیویان ولایت حاصل گردد ان شاء الله.

دفتر تأیید شرعی ضوابط و برنامه‌ها
پنجشنبه اول ماه مبارک رمضان ۱۴۳۶
خرداد ماه ۱۳۹۴

۱- آمادگی برای ورود به ضیافت الهی

عزیزان من! ماه رمضان در پیش است. تا چند روز دیگر مؤمنان - کسانی که لیاقت آن را دارند - در پای سفره ضیافت الهی حاضر می‌شوند. خود روزه، توجه به خدای متعال، ذکرها و دعاهایی که در این ماه غالباً دلها به آن‌ها متمایل و متوجه می‌شوند، جزو سفره ضیافت الهی است. از این سفره حد اکثر استفاده را بکنید و خود را آماده نمایید. ماههای رجب و شعبان، ماههای آماده شدن دل انسان برای ماه رمضان است. از ماه شعبان چند روز بیشتر نمانده است.

عزیزان من! فرزندان من! جوانان عزیز! از همین چند روز هم استفاده کنید. از خداوند بخواهید، دلهای باصفای خود را متوجه خدا کنید و با او حرف بزنید. زبان حرف زدن با خدا، زبان مخصوصی نیست؛ اما معصومین ما - کسانی که پایگاه‌های قرب الهی را یکی پس از دیگری طی کردند - با زبانهای خوبی با خدا حرف زدند. آن‌ها راه سخن گفتن با خدا را به ما یاد دادند. این مناجات شعبانیه، این دعاهای ماه رجب و ماه

۱۰ / فرصت‌های سبز در کلام رهبری

شعبان، این مضماین عالی، این معارف رقیق و نورانی با الفاظ زیبا و معجزه‌گون، وسیله‌ای برای دعاکردن ماست. من همه‌ی شما عزیزان را به توجه به دعا در این ایام، توجه به نماز، اقبال به روزه و استفاده از روزها و شباهی ماه رمضان دعوت می‌کنم.

بيانات در اجتماع بزرگ مردم شهرستان کاشان و آران و بیدگل ۱۳۸۰/۰۸/۲۰

۲- بارش رحمت ماه رمضان

جلسهٔ بسیار معطر و منوّری است. اوّلاً ایام مبارک ماه رمضان است، که ماه رمضان مثل باران رحمتی بر فضای زندگی ما می‌بارد؛ آلودگی‌ها، زیادی‌ها، زنگار گرفتگی‌ها و کثافت‌هایی را که به دست خود ما در محیط زندگی و در جان و دلمان پدید آمده است، می‌شوید و فضا را مصفّاً و دلها را نورانی می‌کند؛ ثانیاً اعضای این جلسه جزو کسانی هستند که این اقبال را دارند که اگر إن شاء الله آنچه را انجام می‌دهند، نیت درستی به دنبال آن باشد که به امید خدا هست در ردیف بهترین بندگان خدا قرار گیرند. کاری که شما می‌کنید، مهم است. اثری که می‌گذارید، عمیق و وسیع است. لذا اگر إن شاء الله نیت‌ها همان‌که باید باشد، باشد،

نمی‌شود شما را با مردم عادی قیاس کرد؛ به همان دلیلی که عرض شد.
شما برادران مؤثر و مؤمن و کارگردان مسائل این کشور و این نظام، در
فضای ماه رمضان، با دهن‌های روزه و نفس‌هایی که امروز به حسب معنا
معطر به عطر معنویت و روزه‌داری است، اینجا گرد آمده‌اید. لذا جلسه
مهم است.

بیانات در دیدار کارگزاران نظام جمهوری اسلامی ایران ۱۳۷۸/۱۰/۰۴

۳- بهار قرآن

هرچه دارید، از اسلام است. هرچه دارید، از توجه و اتکال به خدا و
ارتباط با اوست. ارتباط و اتصال با خدا را فراموش نکنید. ماه رمضان،
بهار خودسازی و عبادت، بهار قرآن، بهار توجه و ذکر و استغفار و
استغاثه‌ی به خدا، در پیش است؛ آن را قدر بدانید. همه‌ی فشرهای مردم
مخصوصاً جوانان ماه رمضان را مغتنم بشمارند، به خدا پناه ببرند، هدایت
و عنایت او را طلب کنند، به او اتکال نمایند و از دشمنانش ذره‌یی و اهمه
نکنند.

سخنرانی در اجتماع بزرگ مردم مشهد و زایران حضرت رضا (ع) ۱۳۶۹/۰۱/۰۲

۴- پدیده ضیاف الهی

ما باید به این پدیده‌های الهی که دور و بر ماست، توجه کنیم. یکی از آنها، همین ماه رمضان است. این ضیافت الله چیز کمی نیست. شنیده‌ایم «ضیافت الله» میهمانی است! آن هم میهمانی‌ای که میزبان آن، خدای عظیم قدیر است که سراسر آفرینش، در قبضه‌ی قدرت اوست. «فَهِيَ بِمَسْبِّتِكَ دُونَ قَوْلِكَ مُؤْتَمِرٌ». این، ضیافت الهی است؛ این هم ما که دعوت شده‌ایم: «دعیتم فیه الی ضیافت الله». از این باید استفاده کرد. استفاده از این به چیست؟ به همین چیزهایی که در اختیار ما گذاشته‌اند: همین روزه، همین نماز، همین نوافل، همین دعا، همین ذکر، همین توجه، همین خشوع و همین تضرع. اگر وارد این میدان شویم و ما معتمدین سعی کنیم مخاطبان خودمان را هم وارد این میدان کنیم، این کشور تبدیل به یک منطقه بهشتی خواهد شد. دنیا و آخرت درست خواهد شد، که: «وَ لَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُوَى آمَنُوا وَ اتَّقُوا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِمْ بَرَكَاتٍ مِّنَ السَّمَاءِ وَ الْأَرْضِ» این‌ها وعده‌ی الهی است. این‌ها مبالغه و اغراق‌گویی نیست. خدای متعال، برکات زمین و آسمان را بر مردم باتقوا مفتوح خواهد کرد. تقوا هم به همین است.

۵- ارمغان‌های ارزشمند الهی

ماه رمضان، که یک ذخیره و عطیه و هدیه‌ی الهی است و در اختیار مردم مسلمان است، در درون خود ارمغان‌های ارزشمندی را در همین جهت برای ما دارد. از طرفی، روزه‌ی ماه رمضان که یک تمرین و ریاضت است، وسیله‌ای است برای تسلطِ بُر نفس؛ که بدون تسلط بر نفس و در دست گرفتن زمامِ هوسمان و هواها و شهوات، هیچ کار بزرگی را نمی‌شود با موفقیّت انجام داد. ماه رمضان با سرمایه‌ی روزه‌ای که دارد یک تمرین علمی ارزشمند در این جهت است. به فضلِ الهی، پیروان مکتب اهل‌بیت الله از ادعیه‌ای که در ماه رمضان از آن بزرگواران مؤثر است، با آن دلهای روشن و آگاه از مناجات‌ها و دعاها و راز و نیاز با خدای متعال در شبها و روزها و سحرهای این ماه مبارک، برخوردار بوده‌اند. کسی که با زمزمه‌ی امام سجاد علیه الصلاة والسلام آشنا باشد، خوب می‌فهمد که علتِ انقطاع ما از راه خدا، علتِ دوری ما از معنویات، علتِ محرومیت ما و امثال ما از دست یافتن به آن مقامات معنوی و ملکوتی، گرفتاریهایی است که در اثر پیروی از شهوات و اطاعت از نفس امّاره، دچار آن می‌شویم.

ع_ محتویات سفره الهی

اینکه می‌گویند: ماه رمضان، ماه ضیافت الهی است و سفره‌ی ضیافت الهی پهن است، محتویات این سفره چه چیزهایی است؟ محتویات این سفره که من و شما باید از آن استفاده کنیم، یکی اش روزه است؛ یکی اش فضیلت قرآن است قرآن را گذاشتند در این سفره‌ی با فضیلت زیاد، بیش از ایام دیگر؛ و به ما گفتند که تلاوت قرآن کنید یکی اش همین دعا‌هایی است که می‌خوانیم؛ «یا علیٰ یا عظیم»، دعای افتتاح، دعای ابو حمزه؛ این‌ها همان مانده‌هایی است که سر این سفره گذاشته شده. بعضی هستند که وقتی از کنار سفره رد می‌شوند، این‌قدر حواسشان پرت است و متوجهی جاهای دیگرند که اصلًا سفره را نمی‌بینند. داریم کسانی را که اصلًا سفره‌ی ماه رمضان را نمی‌بینند؛ یادشان نیست که ماه رمضان آمد و رفت. بعضی هستند که سفره را می‌بینند، اما به خاطر همان سرگرمی‌ها و اشتغال، وقت ندارند سر این سفره بنشینند؛ می‌خواهند سراغ یک سرگرمی بروند؛ کار دیگری دارند - دنبال دکان، دنبال کار، دنبال دنیا، دنبال شهوات - مجال اینکه سر این سفره بنشینند و از آن بهره ببرند، ندارند. بعضی دیگر هم هستند که نه، سر سفره می‌نشینند، سفره را می‌بینند، قدرش را هم می‌دانند؛ لیکن آدم‌های خیلی قانعی‌اند؛ به کم

قناعت می‌کنند؛ لقمه‌یی بر می‌دارند و می‌روند؛ نمی‌نشینند پای سفره، خودشان را بهره‌مند و سیراب کنند و از آنچه در سفره هست، خود را محظوظ کنند؛ لقمه‌یی مختصری بر می‌دارند و می‌روند. بعضی هستند که احساس بی‌میلی می‌کنند؛ یعنی اشتهاشان تحریک نمی‌شود؛ به خاطر اینکه غذای پوچ بیهوده‌ای را خورده‌اند و پای سفره‌ی ضیافتی که رنگین و جذاب و مقوی است، اصلًا اشتها ندارند. بعضی هم هستند که نه، در حد اشتها - که اشتهاشان هم زیاد است - از این سفره استفاده می‌کنند و واقعاً سیر نمی‌شوند؛ چون مائدۀ، مائدۀ معنوی است. تمتع به این مائدۀ، فضیلت است؛ چون فتوح و افتتاح و تعالی روح انسانی است، هرچه انسان از این مائدۀ بیشتر استفاده کند، روح انسان تعالی بیشتر پیدا می‌کند و به هدف خلقت نزدیک‌تر می‌شود. این، غیر از موائد جسمانی است. مائدۀ جسمانی برای رفع نیازی است که بشود انسان بدن را راه ببرد. زیاده‌روی در آن، یک اشتباه و خطاست؛ یک غلط است. در مائدۀ روحی و معنوی این‌طور نیست؛ چون اصلًا خلقت ما برای تعالی معنوی و تعالی روحی است. مائدۀ روحی چیزی است که این تعالی را برای ما امکان‌پذیر، تسهیل و محقق می‌کند. بنابراین هرچه بیشتر بتوانیم استفاده کنیم، باید بکنیم.

۷- مواد ماه ضیافت الهی

این ماه، ماه ضیافت الهی است. پذیرایی خداوند از بندگان خود در این ماه - که یک پذیرایی معنوی است عبارت است از گشودن درهای رحمت و مغفرت و مضاعف کردن اجر و ثواب اعمال خیری که بندگان در این ماه انجام می‌دهند. روزه‌ی ماه رمضان هم یکی از مواد همین ضیافت عظیم الهی است، که مایه‌ی تصفیه‌ی روح انسان و ایجاد زمینه‌ی طهارت قلبی روزه‌دار است. امام سجاد علیه السلام در خطبه‌ی فرمود: «شَهْرُ الْطَّهُورِ، وَ شَهْرُ التَّسْمِيقِ»؛ رمضان، ماه پاک شدن و طهارت قلب و ماه مغفرت است؛ چون خدای متعال استغفار را در این ماه بیش از دیگر ایام سال مورد لطف و عنایت خود قرار می‌دهد. لذا در یک روایت وارد شده است که «فَمَنْ لَمْ يُغْفِرْ لَهُ فِي رَمَضَانَ فَقِي أَيْ شَهْرٍ يُغْفِرُ لَهُ»؛ اگر کسی در ماه رمضان - که درهای رحمت و مغفرت الهی به روی انسانها گشوده است - نتواند به مغفرت و رحمت الهی دست پیدا کند، پس کی چنین توفیقی نصیب او خواهد شد؟

یکی از مواد این مائدۀ الهی و ضیافت الهی، لیله‌القدر است؛ که در باب وظایف لیله‌القدر، بنده امروز در خطبه‌ی اول قدری صحبت کنم.

فرمود «لیله القدر خیر من الف شهر»؛ شبی که به عنوان لیله القدر شناخته شده است و مردد است بین چند شب در ماه رمضان، از هزار ماه برتر و بالاتر است. در ساعت‌های کیمیایی لیله القدر، بندهی مؤمن باید حد اکثر استفاده را بکند. بهترین اعمال در این شب، دعاست. در باره‌ی دعا هم امروز مطالبی را به شما برادران و خواهران عرض می‌کنم. احیاء هم برای دعا و توسل و ذکر است. نماز هم - که در شب‌های قدر یکی از مستحبات است - در واقع مظہر دعا و ذکر است. در روایت وارد شده است که دعا «مخ العباده»؛ مغز عبادت، یا به تعبیر رایج مها، روح عبادت، دعاست. دعا یعنی چه؟ یعنی با خدای متعال سخن گفتن؛ در واقع خدا را نزدیک خود احساس کردن و حرف دل را با او در میان گذاشتن. دعا یا درخواست است، یا تمجید و تحمید است، یا اظهار محبت و ارادت است؛ همه‌ی این‌ها دعاست. دعا یکی از مهم‌ترین کارهای یک بندهی مؤمن و یک انسان طالب صلاح و نجات و نجاح است. دعا در تطهیر روح چنین نقشی دارد.

۸-ماه رمضان و نظر لطف الهی

در همین دعای ابی حمزه‌ی ثمالی عرض می‌کنیم: «مَغْفِتَىٰ يَا مَوْلَائِيَ
ذَلِيلِي عَلَيْكَ وَحُجَّيْ لَكَ شَفَاعِي إِلَيْكَ وَأَنَا وَاثِقٌ مِنْ ذَلِيلِي بِذَلِيلَتِكَ وَسَاكِنٌ مِنْ
شَفَاعِي إِلَى شَفَاعَتِكَ»؛ اینکه تو من را به خود دلالت کرده، اینکه دلیل
برای من اقامه شد، گواه بر این است که تو من را داری دلالت می‌کنی؛
تو من را داری می‌کشانی و جذب می‌کنی. اگر می‌بینید در ماه رمضان
دستهای جوانان ما در مساجد به سوی آسمان بلند می‌شود و صدای
«العفو» آن‌ها فضای جامعه را پُر می‌کند، بدانید که نظر لطف خدا روی
این ملت است؛ جذب الهی است؛ کششی است که خدای متعال ایجاد
کرده است؛ چون می‌خواهد رحمت خود را بفرستد. «اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ
مُوجَبَاتِ رَحْمَتِكَ»؛ از خدای متعال موجبات رحمت را می‌خواهیم. این،
موجبات رحمت را فراهم می‌کند. خدای متعال می‌خواهد رحمت و
لطف خود را شامل حال این ملت کند.

۹- درس های ماه رمضان

این ماه رمضان برای ما درس هائی دارد؛ نه از قبیل درس هائی که انسان از زبان معلم یا از روی کتاب فرامی گیرد، بلکه از قبیل درس هائی که انسان در یک تمرین عملی، در یک کار دسته جمعی بزرگ فرامی گیرد:

۹/۱ - ارتباط با خدا:

اولش همین درس ارتباط با خدا و حفظ پیوند قلبی با ذات احادیث و حضرت محبوب است. لذت این درس را چشیدید، دیدید که چگونه می توان آسان با خدای متعال تماس برقرار کرد. «وَأَنَّ الرَّاحِلَ إِلَيْكَ قَرِيبٌ الْمَسَافَةِ وَأَنَّكَ لَا تَحْتَجِبُ عَنْ خَلْقِكَ إِلَّا أَنْ تَحْجُبَهُمُ الْأَعْمَالُ دُونَكَ»؛ به خدا راه نزدیک است. این را در شب قدر دیدید؛ در هنگام توسل و زیارت و دعا دیدید؛ راز و نیاز کردید؛ دل خودتان را برای خدای متعال به ارمغان بردید و محبت خودتان را با خدا محکم کردید. این لذت بزرگ را برای خودتان نگه دارید. این رابطه را نگذارید قطع شود.

۹/۲ - اتحاد بر محور دین:

گرد آمدن همهی سلاطیق گوناگون یک ملت بر گرد محور دین و توحید است. اینکه می گوئیم اتحاد ملی، اینکه می گوئیم ملت ایران یکپارچه است، این اتحاد، این یکپارچگی بی ریشه نیست، فقط به خاطر

یک توصیه و یک دستور و فرمان نیست؛ عقبه‌ی این اتحاد همین ایمان دینی است. دین اعتقد است که همه‌ی ما را به سمت یک مرکز می‌کشاند؛ آن مرکز توجه به ذات اقدس باری تعالی است. این مایه‌ی اتحاد ملی ماست؛ دلها را به هم نزدیک می‌کند، نرم می‌کند. در نماز جماعت، در نماز جمعه، در مراسم احیاء و قرآن سر گرفتن و دعا و تضرع، بغل‌دستی شما هرکه می‌خواهد باشد؛ از هر سلیقه‌ای، از هر گروه اجتماعی‌ای، با هر ریخت و قیافه‌ای، برادر شمامست؛ همراه شمامست؛ همراز شمامست در پیشگاه ذات مقدس پروردگار. این ارتباط قلبی را حفظ کنید؛ این هم درس دیگر است.

۹/۳ - انفاق و ایثار:

مسئله‌ی سخت گرفتن بر خود و انفاق به دیگران است. این گرسنگی کشیدن، تشنگی کشیدن، روزه‌ی از اذان صبح تا اذان مغرب، این سخت گرفتن بر خود است. بسیاری از مردم ما به خودشان با روزه‌گیری سخت گرفتند و به دیگران انواع و اقسام انفاق را کردند. انسان چقدر لذت می‌برد که می‌بیند در شب ولادت امام مجتبی (علیه الصلاة و السلام) در نیمه‌ی ماه رمضان، بالای سر یک نانوائی تابلو زده‌اند که امشب به عشق امام حسن، نان از این نانوائی صلواتی است؛ هرکه می‌خواهد بباید نان

ببرد. این انفاق‌هایی که در افطارها - افطارهای بی‌نام و نشان، افطارهای در مساجد - به وسیله‌ی همین‌گونه کارهای ابتکاری مردم ما دادند، این یک درس دیگر است، یک تمرین دیگر است. بر خود سخت بگیریم، به دیگران انفاق کنیم. من روی این نکته اندکی درنگ بکنم؛ چون یکی از مسائل مهم کشور و اجتماع ما این است.

ما مردم مسرفی هستیم؛ ما اسراف می‌کنیم؛ اسراف در آب، اسراف در نان، اسراف در وسائل گوناگون و تنقلات، اسراف در بنزین. کشوری که تولیدکننده‌ی نفت است، واردکننده‌ی فرآورده‌ی نفت - بنزین - است! این تعجب‌آور نیست؟! هر سال میلیاردها بدھیم بنزین وارد کنیم یا چیزهای دیگری وارد کنیم برای اینکه بخشی از جمعیت و ملت ما دلشان می‌خواهد ریخت‌وپاش کنند! این درست است؟! ما ملت، به عنوان یک عیب ملی به این نگاه کنیم. اسراف بد است؛ حتی در انفاق راه خدا هم می‌گویند. خدای متعال در قرآن به پیغمبر ش می‌فرماید: «وَ لَا تَجْعَلْ يَدِكَ مَعْلُوَةً إِلَى عُنْقِكَ وَ لَا تَبْسُطْهَا كُلَّ الْبَسْطِ»؛ در انفاق برای خدا هم این جوری عمل کن. افراط و تفریط نکنید. میانه‌روی؛ میانه‌روی در خرج کردن. این را باید ما به صورت یک فرهنگ ملی در بیاوریم. قرآن می‌فرماید: «وَ الَّذِينَ إِذَا أَنْفَقُوا»؛ کسانی که وقتی می‌خواهند خرج کنند، «لَمْ يُسْرِفُوا وَ لَمْ

یقُّرُوا؛ نه اسراف می‌کنند - زیاده‌روی می‌کنند - نه تنگ می‌گیرند و با فشار بر خودشان، زندگی می‌کنند؛ نه، اسلام این را هم توصیه نمی‌کند؛ اسلام نمی‌گوید که مردم بایستی با ریاضت و زهد آنچنانی زندگی کنند؛ نه، معمولی زندگی کنند، متوسط زندگی کنند. اینکه می‌بینید بعضی از فضولهای خارجی، دولتهای خارجی، دائم و دمبه ساعت، چندین سال است که ملت ما را تهدید می‌کنند که تحریم می‌کنیم، تحریم می‌کنیم، تحریم می‌کنیم - بارها هم تحریم کرده‌اند - به خاطر این است که چشم امیدشان به همین خصوصیت منفی ماست. ما اگر آدمهای اهل اسراف و ولنگاری در خرج باشیم، ممکن است تحریم برای آدم مصرف و ولنگار سخت تمام بشود؛ اما ملتی که نه، حساب کار خودش را دارد، حساب دخل و خرج خود را دارد، حساب مصلحت خود را دارد، زیاده‌روی.

خطبه‌های نماز عید سعید فطر ۱۳۸۶/۰۷/۲۱

۱۰-مراحل روزه

۱۰/۱- مرحله‌ی عمومی روزه

يعنى پرهيز از خوردن و نوشيدن و ساير محركات. اگر تنها محتوای روزه‌ی ما همين امساك باشد، اين منافع زيادي دارد. هم ما را مى آزماید و هم به ما مى آموزد؛ هم درس هست، هم آزمایش برای زندگي است. تمرین و ورزش است؛ يك ورزش بسيار بالاهمیت‌تر از ورزش جسماني در اين کار وجود دارد...

۱۰/۲- مرحله‌ی پرهيز از گناه

يعنى نگاهداري گوش و چشم و زبان و دل حتی طبق بعضی از روایات نگاهداری بشره‌ی انسان، پوست بدن و موی بدن انسان از گناه،...

۱۰/۳- مرحله‌ی پرهيز از غفلت از ياد خدا:

پرهيز از هر چيزی است که ذهن و ضمير انسان را از ياد خدا غافل کند. اين، آن مرحله‌ی بالاي روزه‌داری است که در حدیث آن‌طور که وارد شده است، پیامبر به حضرت پروردگار (جلت عظمته) عرض می‌کند: «يا رب و ما ميراث الصوم»؛ دستاورد روزه چيست؟ ذات اقدس ربيوي فرمود: «الصَّوْمُ يُورِثُ الْحِكْمَةَ وَ الْحِكْمَةُ تُورِثُ الْمَعْرِفَةَ وَ الْمَعْرِفَةُ تُورِثُ

الْيَقِينَ فَإِذَا اسْتَيْقَنَ الْعَبْدُ لَا يُبَالِي كَيْفَ أَصْبَحَ بِعُسْرٍ أَمْ بِيُسْرٍ؟؛ روزه سرچشمه‌های حکمت را در دل می‌جوشاند. وقتی که حکمت بر دل حاکم شد، آن معرفت نورانی و روشن به وجود می‌آید. معرفت که به وجود آمد، همان یقینی به وجود می‌آید که حضرت ابراهیم از خدای متعال آن را می‌خواست و در دعاها این ماه مرتب درخواست شده است. وقتی کسی دارای یقین بود، همه‌ی دشواری‌های زندگی بر او آسان می‌شود و انسان شکست‌ناپذیر از حوادث می‌گردد. ببینید چقدر اهمیت دارد!

خطبه‌های نماز جمعه‌ی تهران ۱۳۷۸/۰۹/۲۶

۱۱- فرصت‌های ماه مبارک رمضان

۱۱/۱- فرصت تقرب به خدا:

هر چه دارید، از اسلام است. هر چه دارید، از توجه و اتکال به خدا و ارتباط با اوست. ارتباط و اتصال با خدا را فراموش نکنید. ماه رمضان، بهار خودسازی و عبادت، بهار قرآن، بهار توجه و ذکر و استغفار و استغاثه‌ی به خدا، در پیش است؛ آن را قدر بدانید. همه‌ی قشرهای مردم مخصوصاً جوانان ماه رمضان را مختار بشمارند، به خدا پناه ببرند، هدایت

و عنایت او را طلب کنند، به او اتکال نمایند و از دشمنانش ذره‌بی واهمه نکنند.

سخنرانی در اجتماع بزرگ مردم مشهد و زایران حضرت رضا (ع) ۱۳۶۹/۰۱/۰۲

۱۱/۲- ضرورت نورانی شدن:

حالا هم ماه رمضان در پیش است. در ماه رمضان، هم باید به خودمان بررسیم، هم باید به مردم بررسیم. ضمناً بدانیم که اگر به خودمان نرسیم، به مردم هم نمی‌شود رسید. این دعاها ماه رمضان، این روزه‌ی ماه رمضان، این مناجات‌ها، این تضرع‌ها، این اذکار، این نوافل در ماه رمضان، همه برای این است که ما خودمان را اول کمی نورانی کنیم. اگر نورانی شدیم، آن وقت می‌توانیم به دیگران هم بررسیم. و الاً اگر نورانی نشدیم که نمی‌توانیم دیگران را نورانی کنیم. هرچه هم بگوییم، زیادی خواهد بود، مضر خواهد بود و مفید واقع نخواهد شد.

بيانات در دیدار ائمه‌ی جماعات و روحانیون و مبلغین، در آستانه‌ی ماه مبارک رمضان ۱۳۷۱/۱۱/۲۵

۱۱/۳- رمضان، فرصت تحقق تقویت:

حالا ماه رمضان، فرصت مناسبی است؛ چون «لعلکم تتحققون»؛ اصلًا خدای متعال روزه را با این هدف مقرر فرموده است؛ لاقل یکی از اهداف واجب شدن روزه در این ماه - که شاخصه‌ی مهم این ماه است - همین تحصیل تقواست. در این دعای روزانه، بعد از نمازها می‌خوانیم:

«هَذَا شَهْرٌ عَظِيمٌ وَ كَرِيمٌ وَ شَرِيفٌ وَ فَضِيلٌ عَلَى الشُّهُورِ»؛ خدای متعال این ماه را بر ماههای دیگر، فضیلت داده است. یکی از چیزهایی که این ماه را فضیلت داده، همین «روزه» است؛ یکی از چیزها «نزول قرآن» است؛ یکی از چیزها «شب قدر» است؛ که این‌ها در همین دعا به عنوان شاخصه‌های این ماه ذکر شده است. این، ظرف مساعدی برای رشد و نمو ماست؛ مثل بهار می‌ماند؛ همچنانی که هر کدام از فصول سال، برای تحرکات عالم طبیعت، یک اقتضای طبیعی دارند، همین‌طور فضولی از سال، مقطعهایی از روزها و شبها و هفته‌ها و ماهها، یک اقتضائاتی برای رشد و نمو و تحرک معنوی و باطنی انسانها و تعالی آن‌ها دارند. شب جمعه یک خصوصیتی دارد؛ روز جمعه یک خصوصیتی دارد. از این ساعات، تعجب هم نباید کرد؛ همچنانی که در طبیعت مادی یک خصوصیتی دارند، در این طبیعت معنوی، در روح انسان، در تعالی انسان، در قبول اعمال و در تأثیر اعمال عبادی هم یک خصوصیاتی دارند؛ همان‌طور که عرض کردیم مثل روز جمعه، شب نیمه‌ی شعبان و اوقاتی که بخصوص از طرف شرع مقدس معین شده است؛ «ایاما معدودات» که در باره‌ی ماه رمضان است یا ایام ذی‌حجه و از این قبیل. انتخاب این روزها تصادفی نیست، که حالا ماه رمضان از لحاظ طبیعت و

تأثیر با ما رجب یا ما ذی قعده یکسان باشد؛ نه، یک خصوصیتی دارد؛ مثل همان خصوصیت فصول که عرض کردیم. از این استفاده کنید.

بیانات در دیدار مسئولان و کارگزاران نظام جمهوری اسلامی ۱۴۰۷/۱۸/۰۷

۱۱/۴-ماه رمضان، فرصت تمرین رساندن پیام پیامبران به طوایف:

ماه رمضان، ما تمرین و تربیت ما برای این چیزهاست. ما باید در این راه قدم بگذاریم و حرکت کنیم. این باری که بر دوش مجموعه‌ی مسئولان گذاشته شده است، بار سنگینی است و البته بسیار مسئولیت پُر افتخار. نظام جمهوری اسلامی، نظامی است که می‌خواهد سعادت مجموعه‌های انسانی را با همان پیامی که پیغمبران در طول تاریخ نبوتها آورده‌اند و به بشر رسانده‌اند، تأمین کند؛ و عملًا دارد پیام پیامبران را در مقابل پیام طوایف عالم تصدیق می‌کند. طوایف امروز هم هستند و بر این‌ها گران می‌آید و مقابله و معارضه می‌کنند. راه پیروزی در این چالش و رویارویی هم جز «ایستادگی همراه با ایمان و باور به خود و باور به راه خود» نیست؛ باید راه را باور داشته باشیم: «آمَنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَّبِّهِ وَ الْمُؤْمِنُونَ كُلُّ آمَنَ بِاللَّهِ»؛ یعنی آحاد مؤمنین به این راه، دست به دست هم بدهند و ایستادگی کنند؛ ایستادگی نشان بدهند. این راه پیشرفت و پیروزی است. اگر این کار را بکنند، پیروزی قطعی است.

بیانات در دیدار مسئولان و کارگزاران نظام جمهوری اسلامی ۱۴۰۷/۱۸/۰۷

۱۱/۵- فرصت دوری از گناه:

بنابراین، اصل قضیه، اجتناب از گناه است که باید سعی کنیم در این ماه رمضان، إن شاء الله با تمرین و حدیث نفس و ریاضت، گناه را از خودمان دور کنیم. اگر گناه از ما دور شد، آنوقت راه برای عروج و پرواز در ملکوت آسمانها ممکن خواهد شد و انسان خواهد توانست، آن سیر معنوی و الهی و آن طیران معین شده برای انسان را انجام بدهد؛ اما با سنگینی بار گناه، چنین چیزی ممکن نیست. این ماه رمضان، فرصت خوبی برای دور شدن از گناه است.

سخنرانی در دیدار با اقشار مختلف مردم (روز یازدهم ماه مبارک رمضان) ۱۳۶۹/۰۱/۱۸

۱۱/۶- لزوم خودسازی دائمی:

ماه رمضان فرصت خوبی برای خودسازی است. ما همان ماده‌ی خام هستیم که اگر روی خودمان کار کردیم و توانستیم این ماده‌ی خام را به شکلهای برتر تبدیل کنیم، آن کار لازم در زندگی را انجام داده‌ایم. هدف حیات همین است. وای به حال کسانی که روی خودشان از لحاظ علم و عمل کاری نکنند و همان‌طور که وارد دنیا شدند، به اضافه‌ی پوسیدگی‌ها و ضایعات و خرابیها و فسادها که در طول زندگی برای انسان پیش می‌آید، از این دنیا بروند. مؤمن باید به‌طور دائم روی خودش کار کند؛

به طور دائم. نه اینکه خیال کنید «به طور دائم» زیادی است یا نمی شود؛ نه. هم می شود، هم زیادی نیست. اگر کسی مراقب خود باشد؛ مواطن باید کارهای ممنوع و کارهایی را که خلاف است انجام ندهد و راه خدا را با جدیت بپیماید، موفق می شود. این، همان خودسازی دائمی است و برنامه‌ی اسلام، متناسب با همین خودسازی به طور دائم است.

بیانات در روز اول ماه مبارک رمضان ۱۴۰۴/۱۲/۰۴

۱۱/۷- رمضان و فرصت تبلیغ چهره به چهاره:

هر چه دارید، از اسلام است. هر چه دارید، از توجه و اتکال به خدا و ارتباط با اوست. ارتباط و اتصال با خدا را فراموش نکنید. ماه رمضان، بهار خودسازی و عبادت، بهار قرآن، بهار توجه و ذکر و استغفار و استغاثه‌ی به خدا، در پیش است؛ آن را قدر بدانید. همه‌ی قشرهای مردم مخصوصاً جوانان ماه رمضان را معتبر بشمارند، به خدا پناه ببرند، هدایت و عنایت او را طلب کنند، به او اتکال نمایند و از دشمنانش ذره‌یی و اهمه نکنند.

سخنرانی در اجتماع بزرگ مردم مشهد و زایران حضرت رضا (ع) ۱۴۰۴/۱۰/۲

۱۱/۸- فرصت کار کردن برای خدا:

ماه رمضان فرصت بزرگی است؛ عید فطر فرصت بزرگی است؛ همه‌ی روزهای سال و همه‌ی ساعات عمر برای ارتباط با خداوند متعال،

۳۰ / فرصت‌های سبز در کلام رهبری

فرصت بزرگی است. تلاوت قرآن، توجه به معارف و معانی قرآن، احساس وظیفه‌ی شکر در مقابل پروردگار، خضوع در مقابل خدای متعال، خشوع قلب، خشوع در مقابل ملت و تواضع، معیارها و ملاک‌های کارهای من و شماست. باید این‌ها را رعایت کنیم. این، یعنی تو میدان بودن ما، یعنی کارکردن برای خدا، هوای نفس را در آن دخالت ندادن و خسته‌نشدن. که البته اگر برای خدا باشد، انسان احساس خستگی هم نمی‌کند. «وَإِنَّهَا لَكَبِيرَةٌ إِلَّا عَلَى الْخَاشِعِينَ». خشوع که باشد، خستگی و ملامت دیگر از بین خواهد رفت. توجه به خدا که باشد، خستگی‌ها از بین خواهد رفت. این مال من و شماست. بیانات در دیدار کارگزاران نظام به مناسبت عید سعید فطر ۱۳۸۵/۰۸/۰۲

۱۱/۹ - فرصت خودسازی:

ماه رمضان زمینه‌ی بسیار خوبی است و خدای متعال این فرصت را به من و شما داده که در این ماه، چنین امکانی را برای خودسازی پیدا کنیم. علاوه بر اینکه ساعت‌این ماه بسیار بابرکت است و خدای متعال، از لحاظ طبیعی این لحظات و ساعت‌ها را این‌گونه قرار داده است، ساعت‌این مغتنمی هم هست. یک رکعت نماز شما؛ یک کلمه ذکر «سبحان الله» شما؛ مختصر صدقه دادن شما، و یک صلحی رحم کوچکی که در این ماه بکنید، مزیتی چند برابر بیشتر از همین امور، وقتی در غیر

ماه رمضان انجام می‌شود، دارد. این، فرصت بسیار خوبی است. زمینه‌ی خوبی است که انسان در این ماه به خودش برسد.

بیانات در روز اول ماه مبارک رمضان ۱۴۰۴/۱۲/۱۳۷۱

۱۱/۱۰- فرصت تربیت نفس:

یک روایت از امام صادق علیه الصلاة و السلام است که خطاب به «محمد بن مسلم» می‌فرماید: «يَا مُحَمَّدُ! إِذَا صُمْتَ فَلَيَصُمْ سَمْعُكَ وَ بَصَرُكَ وَ لِسَانُكَ وَ لَحْمُكَ وَ دَمُكَ وَ جِلْدُكَ وَ شَعْرُكَ وَ بَشَرَتُكَ». امام صادق به این یار و شاگرد نزدیک خودشان می‌فرمایند که وقتی روزه می‌گیری، باید شنوایی تو روزه‌گیر باشد، بینایی تو روزه بگیرد، زبان تو روزه بگیرد، گوشت و خون و پوست و موی و بشره‌ی تو روزه‌دار باشد؛ دروغ نگویی، انسانهای مؤمن را دچار بلا نکنی، دلهای ساده را اغوا نکنی، برای برادران مسلمان و جامعه‌ی اسلامی توطئه درست نکنی، بدخواهی نکنی، بددلی نکنی، تهمت نزنی، کم‌فروشی نکنی، امانت‌داری کنی. انسانی که در ماه رمضان با کف‌نفس خود، از خوردن و آشامیدن و مشتهیات نفسانی و جنسی روزه می‌گیرد، باید زبان خود، چشم خود، گوش خود، و همه‌ی اعضا و جوارح خود را روزه‌دار بداند و خود را در محضر خدای متعال و دوری گزیده از گناهان بینگاردد. دنباله‌ی روایت می‌فرماید:

«و لا يكون يوم صومك كيوم فطرك»؛ روز روزه‌ی تو، مثل روز فطر تو نباشد؛ مثل روزه‌ای عادی باشد. روز ماه رمضان هم همان‌گونه رفتار کنی که در روزه‌ای عادی رفتار کردی. باید به تربیت نفس توجه کنی و این فرصت را مغتنم بشماری.

بيانات در خطبه‌های نماز جمعه‌ی تهران ۱۰/۱۲/۱۳۷۶

۱۱/۱۱-سعادت بزرگ همنشینی با ملائکه‌الله:

ماه رمضان فرصت بسیار استثنایی و بزرگی است که به لطف خدای متعال امسال هم این فرصت به ما داده شد که بتوانیم در این ماه مبارک بر سر سفره‌ی ضیافت الهی حاضر بشویم. این فرصت استثنایی در طول سال نظیر ندارد. در ماه رمضان برای ما خاکیان و زمینیان چه سعادت بزرگی است که با ملائکه‌ی الهی و با روح امین همنشین بشویم: «تَنَزَّلَ الْمَلَائِكَةُ وَ الرُّوحُ فِيهَا يَأْذِنُ رَبِّهِمْ». لیله‌القدر در ماه رمضان، شب همنشینی خاکیان با فرشتگان ملا اعلاست. همان‌طور که کاروان بشری به سوی یک نهایتی در حال حرکت دائمی است، هر فرد انسان هم در طول زندگی خود در حال حرکت به یک منتهای و غایت و سرمنزلی است: «انک کادح الی ربک کدحا فملاقیه». این مسیر طولانی و پر فرازنی‌شیب از گذرگاههای گوناگونی می‌گذرد؛ رنجها در آن هست، بلaha در آن

هست، سختیها هست، گشایشها و فرجها و شادی‌ها در آن هست: «بلوناهم بالحسنات و السیئات»؛ همه‌ی این‌ها هم آزمایش است. در این راه طولانی که افراد بشر باید آن را طی کنند و سعی کنند خود را به اوج نقطه‌ی کمال انسانی، یعنی به لقاء الله، برسانند، حرکت در بعضی از قطعات این راه دشوار است؛ مثل مسیرهای زندگی معمولی؛ گاهی انسان از یک گذرگاه دشواری عبور می‌کند؛ گاهی از جاده‌ی سختی، در گردنی‌یی مجبور است بالا برود؛ گاهی سر راه انسان باتلاقی قرار می‌گیرد؛ گاهی هم راه، راه گسترده و مرکب، مرکب همواری است.

بيانات در خطبه‌های نماز عید سعید فطر ۱۴۸۳/۰۸/۲۴

۱۱/۱۲- ضرورت برنامه ریزی قوی:

نکته‌یی که به مناسبت زمانی باید عرض بکنم، در خصوص ماه رمضان است. سال گذشته در ایام ماه رمضان فرصتی پیش آمد که در سفر به بعضی از مناطق، برخی از برنامه‌های سحر و افطار و نصف شب رادیوهای شهرستانها را بشنوم. به نظرم می‌رسد که آقایان بایستی برای ماه رمضان یک برنامه ریزی قوی بکنند. مسئله‌ی ماه رمضان مسئله‌یی نیست که ما آن را رها کنیم تا افرادی آنجا بنشینند و چیزی سر هم بکنند؛ یک نفر بخشی از مناجات ابو حمزه را بخواند، یک نفر آوازی

بخواند، یک نفر هم سازی بزند! این طوری نمی‌شود. ماه رمضان، فصل بسیار مهمی است؛ همان‌طوری که فصل قرآن و توجه به خدا و ذکر و یاد و قدری رها شدن و سبک شدن از تعلقات مادی محض و شکم و این چیزهاست، فصل یادگیری هم هست. همین دعاها اصلًا درس است. ای کاش شما آقایان ترجمه‌ی دعاها را می‌دانستید؛ شاید هم حد اقل بعضی از شماها می‌دانید. واقعًا این دعاها پُر از معارف است؛ که اگر این‌ها را از حالت دعا بیرون بیاورند، معارف اسلامی متین و اصیل و قوی‌بی را تشکیل می‌دهند که نظریشان در روایات ما کم است؛ متنها به دلایل گوناگون، با زبان نیایش بیان شده است. این دعاها را که گفته‌اند بخوانید، برای این است که ما درس بگیریم؛ ضمن اینکه به خدا توجه کنیم و به او نزدیک شویم؛ ما باید از این فرصت استفاده کنیم.

بيانات در دیدار با مدیران مراکز سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران در استانها ۱۳۷۰/۰۷/۱۲

۱۱/۱۳- کارگزاران اسلامی و فرصت ماه رمضان:

عزيزان! روز ماه رمضان است؛ روزها و ساعات متبرکی است. همه باید از این ساعات و روزها استفاده کنند. استفاده‌ی حقیقی من و شما از این ساعات و از این روزها و شبها این است که از خدا بخواهیم و خودمان هم مجاهدت کنیم تا بتوانیم یک کارگزار اسلامی واقعی،

یک مسئول حقیقی مؤمن و اسلامی، در هر بخشی که هستیم، عمل کنیم. باید این طور شود و چاره‌ای هم نیست؛ یعنی اصلاً نمی‌شود تحمل و قبول کرد که ما اجازه دهیم این فسادها در بین ما رواج پیدا کند؛ نه، آن کارها باید بشود و همه هم مسئولند. باید تلاش شود، این مجاهدت‌ها باید بشود، این اصلاحها باید صورت گیرد. اوّلین قدم اصلاح که اصلاحات گفته می‌شود اصلاح درونی خود ماست؛ یعنی این مجموعه‌ی مسئولان نظام بایستی خودشان را از این روشهای منشها و خُلُقیات و رفتارهای غیر اسلامی خلاص کنند و نجات دهند. اگر این کار صورت گرفت، آن‌گاه پیشرفت کارها ممکن خواهد شد.

بیانات در دیدار مسئولان و کارگزاران نظام جمهوری اسلامی ایران ۱۳۷۹/۰۹/۱۲

۱۱/۱۴- نیاز مسئولان به تغییر حال در رمضان:

ما در این ماه رمضان، بارها و بارها عرض کردیم که «اللَّهُمَّ غَيْرُ سُوءَ حَالٍ نَا بِحُسْنِ حَالٍكَ». از خدای متعال خواستیم که بدهالی ما را به برکت و لطف خودش، به حالی نیکو تغییر دهد. اگر این بشود، به فضل الهی، همه‌ی مشکلات حل خواهد شد. بخصوص هریک از ما که بار مسئولیتی را در سطح کشور بر دوش گرفته‌ایم چه مسئولیتهای کوچک و چه مسئولیتهای بزرگ به همان اندازه، بیشتر به این تغییر حالت احتیاج داریم و بیشتر باید از سوء حال خودمان بناشیم.

بیانات در دیدار مسئولان و کارگزاران نظام، به مناسبت عید سعید فطر ۱۳۷۲/۰۱/۰۴

۱۱/۱۵- دعا به جوانان:

من در این ماه رمضان بخصوص در شبهای احیا کمتر شبی شد که
جوانان را از صمیم قلب دعا نکنم. جوانان تعیین‌کننده و آماده‌اند. دشمن
می‌خواهد جوانان ملت ایران را از او بگیرد. چگونه؟ با فاسد کردن؛ با
گرفتن احساس مسئولیت از آن‌ها؛ با گرفتن شور و شوق ایمانی از آن‌ها؛
با سرگرم کردن آن‌ها به لهو و لعب و انداختن آن‌ها در دام شهوات. اگر
جوانان یک ملت، سالم و مؤمن باشند، همان اتفاق می‌افتد که شما در
جبهه‌های نبرد هشت ساله دیدید.

بيانات در اجتماع مردم مشهد مقدس وزائران حضرت علی بن موسی الرضا(ع) در روز عید سعید فطر ۱۴۷۱/۰۱/۱۵

۱۱/۱۶- فرصت درمان بیماری‌های مهلک:

شما طبیب خودتان بشوید، برادر عزیز! هیچ‌کس مثل خود انسان
نمی‌تواند بیماری‌های خودش را بشناسد. برخی بیماری‌ها در انسان هست
که اگر مثلًا شما به من بگویید «تو دچار این بیماری هستی»، عصبانی
می‌شوم و بدم می‌آید. بگویند: «آقا، شما مرد حسودی هستید.» مگر کسی
تحمل می‌کند که به او بگویند «حسود؟» می‌گوید: «حسود خودت هستی!
چرا اهانت می‌کنی؟ چرا بی‌خود می‌گویی؟» از دیگری حاضر نیستیم
قبول کنیم. اما به خودمان که مراجعه می‌کنیم، می‌بینیم بله؛ ما متأسفانه از
این بیماری‌ها داریم. سر هر کس را انسان کلاه بگذارد؛ از هر کس که پنهان

کند، با خودش که دیگر نمی‌تواند! پس بهترین کسی که می‌تواند بیماری ما را تشخیص دهد، خودمان هستیم. بیاورید روی کاغذ! بنویسید: «حسد». بنویسید: «بخل». بنویسید: «بدخواهی برای دیگران. وقتی کسی به خیری می‌رسد، ما ناراحت می‌شویم!» بنویسید: «تنبلی در کار». بنویسید: «روح بدبینی به نیکان و صالحان». بنویسید: «بی‌اعتنایی به وظایف». بنویسید: «علاقه به خود. شدیداً به خودمان علاقه داریم.»

اگر بیماریهای ما این‌هاست، این‌ها را روی کاغذ بیاوریم. ماه رمضان فرصتی است که یکی‌یکی این بیماریها مهلک خواهد شد؛ هلاک معنوی و کنیم. اگر برطرف نکنیم، این بیماریها مهلک خواهد شد؛ هلاک معنوی و واقعی. هلاک جسمی که چیزی نیست! اگر بیماری مهلکی در ما باشد یا احتمالش را بدهند، چقدر دستپاچه می‌شویم؟ شب خوابمان نمی‌برد. بهترین دکترها را پیدا می‌کنیم، می‌گوییم: «نکند این غده‌ای که در بدن من است، در دست من است، زیر پوست من است، سلطان باشد!» از تصورش کلی وحشت می‌کنیم. آخرش چه؟ آخرش مردن است. حالا نشد، یک سال دیگر است، دو سال دیگر است، ده سال دیگر است. به قول نظامی گنجوی: «اگر صد سال مانی ور یکی روز / باید رفت از این کاخ دل‌افروز.»

۱۱/۱۷- تلاش برای موانع راه کمال:

از جمله موانع دیگری که انسان را از راه کمال بازمی‌دارد، تنبیه، تنپوری، بی‌اعتنایی به کار و بی‌شوقی نسبت به حرکت است. شما در دعای شب اول ماه رمضان می‌خوانید: «اللَّهُمَّ اجْعِلْنَا مِمَّنْ نَوَى فَعَمِلَ وَ لَا تَجْعَلْنَا مِمَّنْ شَقِّيَ فَكَسَلَ وَ لَا مِمَّنْ هُوَ عَلَى غَيْرِ عَمَلٍ يَتَكَلُّ». بیینید چه عبارتهای پرمغز و چه درسی در پوشش دعاست! دعاکننده از اینکه جزو کسانی باشد که دچار کسالت و بی‌عملی هستند، به خدا پناه می‌برد. نمی‌خواهد از جمله کسانی باشد که می‌خواهند، اما عمل نمی‌کنند و انتظار دارند بدون کار کردن نتیجه بگیرند و بدون کشتن بدروند. «وَ لَا تَجْعَلْنَا مِمَّنْ شَقِّيَ فَكَسَلَ وَ لَا مِمَّنْ هُوَ عَلَى غَيْرِ عَمَلٍ يَتَكَلُّ». می‌گوید: خداوند! مرا جزو کسانی که فقط به آرزو تکیه می‌کنند و به عمل و تلاش نمی‌پردازند، قرار مده.

بيانات در اجتماع مردم مشهد مقدس وزائران حضرت علی بن موسی الرضا علیه السلام در روز عید سعید فطر ۱۳۷۱/۰۱/۱۵

۱۱/۱۸- بهره مندی از برکات بزرگ دعا:

یکی از وظایف ما در ماه رمضان، دعا کردن است. دعا انسان را به خدا نزدیک می‌کند؛ معارف را در دل انسان ماندگار و مؤثر می‌کند؛ ایمان را قوی می‌کند؛ علاوه بر اینکه مضمون دعا که خواستن از خدادست إن شاء الله مستجاب می‌شود و خواسته‌ی انسان برآورده می‌گردد؛ یعنی دعا

از چند سو دارای برکات بزرگ است. لذاست که در قرآن کریم، بارها در باب دعا و دعایی که بندگان صالح خدا کردہ‌اند، سخن گفته شده است. همه این‌ها برای آن است که به ما درس داده شود. انبیای الهی در موقع سختی دعا می‌کردند و از خدای متعال کمک می‌خواستند: «فَدَعَا رَبَّهُ أَنِّي مَعْلُوبٌ فَأَنْتَصِرُ» که از قول حضرت نوح علیه السلام نقل شده است. یا از قول حضرت موسی علیه السلام نقل شده است: «فَدَعَا رَبَّهُ أَنَّ هُؤُلَاءِ قَوْمٌ مُجْرِمُونَ». موسی به خدا شکایت کرد و به او پناه برد.

خدای متعال در چند آیه از آیات قرآن وعده کرده است که دعا را مستجاب خواهد کرد. یکی از آیات، همین آیهی مبارکه‌ی «وَ قَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ» است؛ یعنی پروردگار شما فرموده است که مرا دعا کنید، تا استجابت کنم.

ماه رمضان ماه دعاست. دعاها را فراموش نکنید. دعاها وارد شده در ماه رمضان، یکی از آن نعم و فرصتهاست که باید مغتنم بشمرید. این دعای ابی حمزه، این دعای افتتاح، این دعای جوشن و بقیه‌ی ادعیه‌ای که در روزها و شبها و سحرها و بقیه‌ی ساعت‌ها و اوقات مخصوص در ماه رمضان وارد شده است، واقعاً از نعمتهاست بزرگ الهی است. فرصت را مغتنم بشمارید. بیانات در روز اول ماه مبارک رمضان ۱۴۷۱/۱۲/۰۴

۴ / فرصت‌های سبز در کلام رهبری

ماه رمضان و ماه ضیافت الهی است. مفتاح این میهمانی بابرکت، تقوا و پرهیزکاری است. یکی از وظایف مهمی که در این ماه بر عهده‌ی ماست، یا اگر بهتر بگوییم، یکی از فرصتها باید که در این ماه در اختیار ماست، عبارت است از دعا .... ماه رمضان را از دست ندهید. این فرصتها را رها نکنید. فرصت بسیار مغتنمی برای دعا و تضرع است. سعی کنیم باب دعا را به روی خودمان باز نگه داریم. اگر کسی توفیق دعا پیدا کند دعای با توجه و با حال باید بداند مورد لطف پروردگار قرار گرفته است و اجابت در مرحله‌ی بعد است. جامعه‌ی اسلامی باید جامعه‌ی دعا و تضرع و انبه‌ی إلی الله باشد.

خطبه‌های نماز جمعه‌ی تهران ۱۳۷۱/۱۲/۰۷

۱۱/۹- اغتنام فرصت انجام نوافل:

این نوافل سی و چهار رکعتی که برای نمازهای روز و شب وارد شده است، بسیار بالارزش است. ماه رمضان فرصت خوبی است. ما غالباً اهل نوافل نیستیم. ولی ماه رمضان که می‌شود، چه مانعی دارد؟ کدام کار با دهان روزه، بهتر از نماز خواندن؟ چهار رکعت نماز ظهر است، قبل از این چهار رکعت، هشت رکعت نافله دارد؛ چهار دو رکعتی. چهار رکعت نماز عصر است و قبل از این چهار رکعت، هشت رکعت نافله‌ی نماز عصر است. این نوافل را بخوانید. همچنین نوافل مغرب را که از این‌ها

مهم‌تر است؛ و نیز نوافل شب که یازده رکعت است. همچنین نافله‌ی صبح که دو رکعت است. کسانی هستند که در ایام معمولی سال، برایشان مشکل است پیش از اذان صبح برای نماز شب بیدار شوند. ولی در این شبها، به طور قهری و طبیعی بیدار می‌شوند. این یک توفیق الهی است. چرا از این توفیق استفاده نکنیم؟ إن شاء اللہ فر صتهای ماہ رمضان را مغتنم بشمارید.

بيانات در روز اول ماه مبارک رمضان ۱۴۰۴/۱۲/۱۳۷۱

۲۰- فرصت ذی قیمت:

روزه که از آن به عنوان تکلیف الهی یاد می‌کنیم، در حقیقت یک تشریف الهی است؛ یک نعمت خداست؛ یک فرصت بسیار ذی قیمت برای کسانی است که موفق می‌شوند روزه بگیرند؛ البته سختی‌هایی هم دارد. همه‌ی کارهای مبارک و مفید، از سختی خالی نیست. بشر بدون تحمل سختیها به جایی نمی‌رسد. این مقدار سختی که در تحمل روزه‌گیری وجود دارد، در مقابل آنچه که از روزه عاید انسان می‌شود، چیز کم و سرمایه‌ی اندکی است که انسان مصرف می‌کند و سود بسیاری را می‌برد.

خطبه‌های نماز جمعه‌ی تهران ۱۴۰۶/۹/۱۳۷۸

۱۱/۲۱- فرصت جلب رحمت الهی:

برادران و خواهران عزیز! از این فرصت استفاده کنیم. ماه رمضان یک فرصت بسیار مغتنم است، برای اینکه خودمان را به خدا نزدیک کنیم، به کمال نزدیک کنیم، از مفاسد دور کنیم، از گناهان پاک کنیم. این دعاها یعنی که در این ماه هست، این استغفاری که در این ماه مستحب است، همه فرصت است؛ مبادا این فرصتها از دست بروند. این ماه رمضان به زودی تمام خواهد شد. اگر تا ماه رمضان دیگر زنده بمانید، آن هم مثل برق و باد خواهد گذشت. این فرصتها ذی قیمت از دست خواهد رفت؛ از هر روز و ساعتش باید استفاده کنید. من به شما برادران و خواهران نمازگزار؛ بخصوص به جوانان توصیه می‌کنم که از این بهار رحمت الهی استفاده کنید، استغفار کنید، در خانه‌ی خدا بروید، از گناهان تن و گناهان روح و گناهان فکر و قلب استغفار کنید. آن جامعه‌ای که این طور محل استغفار الهی و توبه‌ی إِلَيْهِ اللَّهِ باشد، جامعه‌ی نورانی خواهد بود و به برکت آن نورانیت، پروردگار متعال خیرات را بر جامعه نازل خواهد کرد؛ همچنان که به برکت همین دلهای پاک و ارواح طیبه‌ی شما مردم در طول این هجده، نوزده سال پیروزی انقلاب، برکات و خیرات و لطف

خودش را بر این ملت و بر این کشور نازل کرده است. برای حفظ و جلب رحمت الهی، باید به در خانه‌ی خدا رفت.

بیانات در خطبه‌های نماز جمعه‌ی تهران ۱۰/۱۲/۱۳۷۶

۱۱/۲۲ - فرصت خودسازی و نجات نفوس آسیب پذیر:

عزیزان من! شُکر الهی و قبول الهی از همه چیز بالاتر است: «إِنَّ اللَّهَ شَاكِرٌ عَلَيْمٌ». یک سرسوزن از تلاشهای شما، از دید علم نافذِ محیطِ الهی دور نخواهد ماند و برای هر کدام یک پاسخ کریمانه از سوی حضرت حق متعال معین خواهد شد. این روزها به ماه رمضان و به ماه ضیافت الهی نزدیک می‌شویم که فرصت عجیب و مغتنمی برای خودسازی و برای نجات دادن نفوس آسیب‌پذیر و نفوس امّارهی بالسّوء و نفوس ظلمانی ما و کشاندن آن به سوی نور است. در ماه رمضان، اوّل خودمان را نجات دهیم. با خودمان قدری کلنگار برویم؛ خودمان را قدری نصیحت کنیم؛ خودمان را بربطق معيارهای الهی، بربطق آنچه که سیر انسان به سوی رضای الهی و در نهایت لقای الهی است، تربیت کنیم؛ بعد هم مخاطبان خود را مورد نظر قرار دهیم.

ماه رمضان، ماه معطری است؛ ماه مبارکی است؛ ماه عزیزی است؛ ماه خدادست. بحمد الله با این سنت حسن‌های که یکی، دو، سه سال است در

کشور به راه افتاده است سنت احیای مساجد، عطر افشاری و تنظیف مساجد به عنوان آماده‌سازی برای ماه رمضان از پیش از شروع ماه رمضان، حضور این ماه مبارک احساس می‌شود. هرچه می‌توانید بخصوص شما جوانان این حضور را اول در دلهای پاک و نورانی خودتان تقویت کنید؛ بعد هم تلاّلؤ این نورانیتی که در شماست، مخاطبان و محیط اطراف شما را حتماً تحت تأثیر قرار خواهد داد.

بیانات در دیدار روحانیون و مبلغان در آستانه‌ی ماه مبارک رمضان ۱۳۷۷/۰۹/۲۳

۱۲- امام خمینی ؑ و فرصت کسب نورانیت

اصل قضیه این است که ما بتوانیم در ماه رمضان، این سیرِ إلى الله را بگنیم و می‌شود. عرض کردم، گاهی که پس از پایان ماه رمضان، خدمت امام ؑ می‌رسیدم، برایم محسوس بود که ایشان نورانی تر شده‌اند و حرف زدن و نگاه و اشاره و حرکت دست و اظهار نظرشان، با قبل از ماه رمضان فرق کرده است. دوره‌ی ماه رمضان، برای یک انسان مؤمن و والا، این طوری است. آنقدر به او و به قلب و باطنش، نورانیت می‌بخشد که انسان این را در مشاهده‌ی حضوری او حس می‌کند و از حرف

زدنش می‌فهمد که نورانی‌تر شده است. بندگان خدا همین‌طورند. ما باید از این فرصت، خیلی استفاده کنیم.

سخنرانی در دیدار با اقشار مختلف مردم (روز بازدهم ماه مبارک رمضان) ۱۳۶۹/۰۱/۱۸

۱۳- امام خمینی[ؑ] و فرصت پرواز

درست است که ما منازل امثال آن بزرگوار را نمی‌توانیم بفهمیم؛ اما از همین پایین که انسان نگاه می‌کند، اوج آن باز بلندپرواز را می‌بیند. خدا شاهد است که بعد از هر ماه رمضان، گاهی که خدمت امام می‌رسیدم، برایم محسوس بود که در این ماه رمضان، امام نسبت به گذشته بالاتر رفته، پرواز کرده و از ماده دورتر شده است. روز به روز جلوتر می‌رفت و خودش را کامل‌تر می‌کرد. انسان مؤمن، این است. «مَنْ سَأَوَى يَوْمًا فَهُوَ مَغْبُونٌ». اگر دو روزمان مثل هم باشد، سرمان کلاه رفته است. مغبون، یعنی فریب خورده، سرکلاه رفته. و کسی که فردایش از امروزش بدتر باشد، «فَهُوَ مَأْعُونٌ»؛ یعنی طرد شده است.

سخنرانی در دیدار با فرماندهان و پاسداران سپاه و کمیته‌ی انقلاب اسلامی، مسئولان دفاتر نمایندگی ولی فقیه در سپاه و خانواده‌های معظم شهداء، در سالروز میلاد امام حسین (ع) و روز پاسدار ۱۳۶۹/۱۱/۲۹

۱۴- شب قدر

۱۴/۱- فاخرترین شب سال:

ليلةالقدری که در این ماه رمضان است و قرآن صریحاً می‌فرماید:

«لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِّنْ أَلْفِ شَهْرٍ»، یک شب بهتر است از هزار سی روز - هزار ماه - بسیار مهم است. چرا این قدر فضیلت را به یک شب دادند؟ زیرا برکات الهی در این شب زیاد است؛ نزول ملائکه در این شب زیاد است؛ این شب، سلام است؛ «سَلَامٌ هِيَ حَتَّىٰ مَطْلَعِ الْفَجْرِ»؛ از اوّل تا آخر این شب، لحظاتش سلام الهی است. «سَلَامٌ قَوْلًا مِّنْ رَبِّ رَحِيمٍ». رحمت و فضل الهی است که بر بندگان خدا نازل می‌شود.

ليلة القدر، شب ولايت است. هم شب نزول قرآن است، هم شب نزول ملائکه بر امام زمان است، هم شب قرآن و شب اهل بيت است، هم شب قرآن و هم شب عترت است. لذا سوره‌ی مبارکه‌ی قدر هم، سوره‌ی ولايت است.

شب قدر خیلی ارزش دارد. همه‌ی ماه رمضان، شبها و روزهایش ارزش والا دارد. البته ليلة القدر نسبت به روزها و شبها ماه رمضان، خیلی فاخرتر است؛ اما شبها و روزهای ماه رمضان، نسبت به روزها و

شبهای بقیه‌ی سال، خیلی فاخرتر است. باید قدر بدانید. در این روزها و در این شبها، همه بر سر سفره‌ی انعام الهی حاضرید. استفاده کنید.

در این ماه، هر کار نیکی بکنید، هر سخن حقی بگویید، هر کلمه‌ای را به کسی که محتاج تعلیم است، تعلیم دهید، هر کلمه‌ای که برای خدا فرآگیرید و در راه خدا به کار شما بیاید؛ هر رکعت نماز، هر آیه‌ی قرآن، هر ساعت گذراندن با دهان روزه و هر اجتناب از گناهی، بالارزش است. دروغی نگویید و غیبی نکنید که زمینه برای دروغ و غیبت مقتضی است. شما اجتناب و امتناع کنید.

هر عمل حسنه‌ای که انجام دهید، احسان، اطعام و کمک به کسی، احوالپرسی از مستحقی، اقدامی برای مردم محروم، اقدامی برای جامعه‌ی اسلامی، کاری برای پیشرفت زندگی مردم؛ همه‌ی این‌ها عبادت است.

بیانات در دیدار علماء، طلّاب و اشار مختلف مردم شهر مقدس قم. ۱۳۷۵/۱۰/۱۹

۱۴/۲-چهار خصوصیت شب‌های قدر:

امروز روز نوزدهم ماه رمضان است و دیشب یکی از شبهاهایی بود که احتمال لیله‌القدر در آن وجود دارد. به‌طور کلی ایام بسیار عزیز و مبارکی است و دو شبِ طرف احتمال لیله‌القدر پیش روی ماست. مردم عزیز و مؤمن تهران در این اجتماع معنوی و روحانی دلهای خود را

برای اتصال و ارتباط با حضرت حق جلت عظمتِه و عظُم شانه آماده کنند و در شباهی قدری که باقی مانده است، آنچه را که خدای متعال از رحمت الهی در این ایام و شبها برای مؤمنان و عده فرموده است، برای خود تأمین کنند. پروردگار! توفیق درک لیله‌القدر و استفاده از برکات آن را به همه‌ی ما عنایت کن.

یک جمله‌ی کوتاه در باب اهمیت لیله‌القدر عرض کنم؛ علاوه بر اینکه از جمله‌ی قرآنی «لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِّنْ أَلْفٍ شَهْرٍ» می‌شود فهمید که از نظر ارزشیابی و تقویم الهی، یک شب برابر هزار ماه است. در دعایی که این روزها می‌خوانیم، برای ماه رمضان چهار خصوصیت ذکر می‌کند: یکی تفضیل و تعظیم روزها و شباهی این ماه است بر روزها و شباهی ماههای دیگر، یکی وجوب روزه در این ماه است، یکی نزول قرآن در این ماه است و یکی هم وجود لیله‌القدر در این ماه است. یعنی در این دعای مؤثر، لیله‌القدر را عدل نزول قرآن در ارزش دادن به ماه رمضان مشاهده می‌کنیم. بنابراین قدر لیله‌القدر را باید دانست، ساعات آن را باید مغتنم شمرد و کاری کرد که إن شاء الله قلم تقدیر الهی در شباهی قدر برای کشور عزیز و آحاد ملت ما تقدیری آنچنان که شایسته‌ی مردم مؤمن و عزیز ماست، رقم بزند.

بيانات در خطبه‌های نماز جمعه‌ی تهران ۱۳۸۲/۰۸/۲۳

۱۴/۳-قدر دانستن شب قدر:

شب قدر هم در میان این سه شب است. طبق روایتی که مرحوم «محدث قمی» نقل می‌کند، سؤال کردند که کدام یک از این سه شب یا دو شب بیست و یکم و بیست و سوم شب قدر است؟ در جواب فرمودند: چقدر آسان است که انسان، دو شب یا سه شب را ملاحظه‌ی شب قدر کند. چه اهمیت دارد بین سه شب مردّ باشد. مگر سه شب چقدر است؟ کسانی بوده‌اند که همه‌ی ماه رمضان را از اول تا آخر، شب قدر به حساب می‌آورده‌اند و اعمال شب قدر را انجام می‌دادند! قدر بدانید.

ملتی که دل خود را با خدای خود این‌گونه صاف کند که در خانه‌ی خدا برود، از خدا صادقانه بخواهد و به خدا صادقانه پناه ببرد، هرگز بدبخت و روسياه نخواهد شد؛ دچار فساد، دچار ذلت، اسیر دشمن و دچار اختلاف داخلی نخواهد شد. بیانات در خطبه‌های نماز جمعه تهران ۱۳۷۶/۱۰/۲۶

۱۴/۴-ورود با آمادگی به شب قدر:

در ماه رمضان هم در همه‌ی روزها و شبها دلهایتان را هرچه می‌توانید با ذکر الهی نورانی‌تر کنید، تا برای ورود در ساحت مقدس لیله القدر آماده شوید، که: «لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِّنْ أَلْفٍ شَهْرٍ. تَنَزَّلُ الْمَلَائِكَةُ وَ الرُّوحُ فِيهَا يَأْذِنُ

۵۰ / فرصت‌های سبز در کلام رهبری

ربّهِمْ مِنْ كُلًّا أَمْ». شبی که فرشتگان، زمین را به آسمان متصل می‌کنند، دلها را نورباران و محیط زندگی را با نور فصل و لطف الهی منور می‌کنند. شب سلم و سلامت معنوی «سَلَامٌ هِيَ حَتَّى مَطْلَعِ الْفَجْرِ» شب سلامت دلها و جانها، شب شفای بیماریهای اخلاقی، بیماریهای معنوی، بیماریهای مادی و بیماریهای عمومی و اجتماعی که امروز متأسفانه دامان بسیاری از ملت‌های جهان، از جمله ملت‌های مسلمان را گرفته است! سلامتی از همه‌ی این‌ها، در شب قدر ممکن و میسر است؛ به شرطی که با آمادگی وارد شب قدر شوید.

بيانات در جمع بسیجیان به مناسبت هفته‌ی بسیج ۱۳۷۶/۹/۰۵

۱۴/۵-شب قدر و حاجات بزرگ:

عزيزان من! ماه رمضان است؛ دعا کنید، دعا را قدر بدانید، زمان را قدر بدانید، حاجات بزرگ را، حاجات امت اسلامی را، حاجات کشور اسلامی را، حاجات ملت خودتان را، حاجات شخصی خودتان را، مورد توجه قرار دهید و آن‌ها را متضرّع‌انه و مجده‌انه از خدای متعال بخواهید و هرکس، تعهد کند این دعایی که می‌کند، هرآنچه که از عملکرد او احتیاج دارد، پای آن بایستد و بگویید من حاضرم در راه خدا تلاش کنم.

خطبه‌های نماز جمعه‌ی تهران ۱۳۷۷/۱۰/۰۴

۱۵- برکات ماه رمضان

۱۵/۱- دستیابی به مجموعه صفات نیک:

در ماه رمضان، این ریاضت الهی و شرعی، این خویشتن داری، این صبر بر گرسنگی و تشنگی، این مبارزه با هوای نفس و شهوت انسانی، موجب آن می شود که ملکات نیک در انسان تقویت شود. بشر در حقیقت مجموعه‌ای از همین ملکات و صفات و خصال است. آن کسانی که صفات و خصال نفسانی و روحی آنها، صفات نیک است، با دست پُر از این دنیا می‌روند. اعمال عبادی، تقوای الهی و بقیه‌ی وظایفی که بر عهده‌ی انسان است، در درجه‌ی نهایی برای این است که انسان بتواند خود را مجموعه‌ای از ملکات نورانی کند؛ خود را انسان واقعی بسازد و تشییه به خدای بزرگ پیدا کند.

بیانات در دیدار روحانیان و مبلغان اعزامی به مناسبت فرارسیدن ماه مبارک رمضان ۱۴۷۲/۱۱/۱۷

۱۵/۲- کلید اصلاح همه امور:

از بزرگترین اهداف روزه‌ی ماه رمضان یا شاید بشود به یک معنا گفت: «تمام الهدف» تقواست. «أَعْلَمُمْ تَقْوَونَ». و این دست ماست. مردم باید هر کدام خودشان، و اگر بتوانند دیگران را اصلاح کنند. این،

مخصوص معّمین نیست. لکن علما و روحانیون و خطبا و وعظ امادگی دارند. خدای متعال به آن‌ها این بیان، این امکان، این ذهن، این موقعیت اجتماعی و این لباس را داده است؛ و ما باید از آن استفاده کنیم. از جمله چیزهایی که در این ماه رمضان عادی است، این عبارت صریح خدای متعال است که «لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِّنْ أَلْفِ شَهْرٍ. تَنَزَّلُ الْمَلَائِكَةُ وَ الرُّوحُ فِيهَا يَأْذِنُ رَبِّهِمْ مِّنْ كُلِّ أُمْرٍ. سَلَامٌ هِيَ حَتَّى مَطْلَعِ الْفَجْرِ» یک شب تا صبح، مظہر سلام الهی است. همان «سَلَامٌ قَوْلًا مِّنْ رَبِّ رَحِيمٍ» که مخصوص مؤمنین است. مخصوص اهل بهشت است. مخصوص بندگان خالص خداست. این، در اختیار ماست که استفاده کنیم. این، آن کلمه‌ای است که من می‌خواهم در باب ماه رمضان عرض کنم. این، کلید اصلاح همه‌ی امور است؛ و از اینجا شروع می‌شود. کما اینکه اصل انقلاب از اینجا شروع شد: از مسجد و دین و تقوا. دلهای مردم را با یاد خدا زنده کنید. ذکر الله را در فضای جامعه زیاد کنید. ماه رمضان را، ماه دعا و تصرّع و الحاح و تعبد در مقابل پروردگار قرار دهید. باید اوّل هم از خودمان شروع کنیم تا در مردم اثر ببخشد. آن‌گاه، در این فضای معنوی است که حرکت و مجاهدت و استقامت و معرفت و قدردانی از نعم الهی بر ملت جمهوری اسلامی ایران و کشور عزیز ایران، آشکار خواهد شد.

بیانات در دیدار روحانیان و مبلغان اعزامی به مناسب فرارسیدن ماه مبارک رمضان ۱۳۷۲/۱۱/۱۷

۱۵/۳- تزکیه و تهذیب و تصفیه باطنی:

ماه رمضان، ماه مبارکی است. برکات رمضان، از خود آحاد و افراد مسلمانی که می‌خواهند در ضیافت الهی در این ماه وارد شوند، شروع می‌شود؛ از دلها شروع می‌شود. اوّلین حقیقتی که تحت تأثیر برکات این ماه قرار می‌گیرد، دل و جان مؤمنین و روزه‌داران و وارد شوندگان به عتبه‌ی مقدس و مبارک این ماه است. از طرفی روزه‌ی این ماه، از طرفی تلاوت قرآن در این ماه و از طرفی انس با ادعیه‌ای که در این ماه وارد شده است، انسان را در معرض یک تزکیه و تهذیب و تصفیه‌ی باطنی قرار می‌دهد و ما همه به این تصفیه احتیاج داریم.

بیانات در دیدار با علماء و روحانیون در آستانه‌ی ماه مبارک رمضان ۱۴۷۶/۰۳/۱۰

۱۵/۴- تمنای رضایت الهی حتی در آخرین روزها:

روزه‌ای آخر ماه رمضان است و حال و هوای دل و جان مردم ما - از جمله شما - حال و هوای عبادت و خشوع و صفاتی؛ انشاءالله. در دعاهای این ایام و این شبها خواندید که: «اللَّهُمَّ وَ هَذِهِ أَيَّامٌ شَهْرُ رَمَضَانَ قَدِ انْفَضَّتْ وَ لَيَالِيهِ قَدْ تَصَرَّمْتُ». عرض می‌کنیم؛ پروردگار! شبها ماه رمضان سپری شد، روزهای ماه رمضان در نور دیده شد و ما نمیدانیم که در این روزها و شبها که گذشت، چه مقدار توانستیم ظرف وجود خودمان را

از رحمت تو، از عنایت تو لبریز کنیم و چه مقدار بهره ببریم. و عرض میکنیم: «إِنْ لَمْ تَكُنْ رَضِيَّةً عَنِّي فَمِنَ اللَّهِ فَارْضَعَنِّي»؛ پروردگار! اگر تا این لحظه ما نتوانسته ایم رضایت و خشنودی تو را کسب کنیم، درخواست و تمنا میکنیم که در همین لحظه رضایت خودت را شامل حال ما بفرما.

بیانات در دیدار استاد دانشگاه‌ها ۱۴/۰۶/۹۸

۱۵/۵- توجه به زندگی امیر مؤمنان امام علی علیهم السلام:

ماه رمضان، ماه پُربرکتی است و دارای ابعاد گوناگونی می‌باشد. معارفی که در این ماه راجع به قرآن و دعا و ذکر و نماز و مسائل مختلف دینی برای ذهن مسلمین است و در همه جای دنیا مطرح می‌شود و مسلمان در این ماه این توفیق را پیدا می‌کند که به این مسائل پپردازد چه عملًا و چه اعتقاداً به طور معمول در هیچ ماه دیگری چنین توفیقی دست نمی‌دهد.

برکات عجیبی در این ماه وجود دارد. من در فهرست مسایلی که مناسب با این ماه است، تأمل می‌کرم، دیدم که این ماه، ماه دعاهای گوناگون، با مضامین گوناگون است. بعضی از آقایانی که اینجا صحبت کردند، راجع به مضامین ادعیه، مطالب مفید و نافعی را در طول این روزهای گذشته بیان کردند. انس با قرآن، آشنایی با معارف قرآنی، حفظ

کردن قرآن، تکرار کردن قرآن هم که خودش مقوله‌ای جداگانه و دریابی عظیم است. سایر موارد هم همین طور است.

یکی از موضوعاتی که حقیقتاً از برکات این ماه است، توجه به زندگی امیر المؤمنین و مولی المتقین، علی بن ابی طالبعلیه الصّلاة و السّلام است. ما هیچ وقت اینقدر توفیق پیدا نمی‌کنیم که به زندگی را امیر المؤمنین دقیق بشویم و مفاهیم مختلف و ابعاد عظیم این زندگی را مورد مطالعه قرار بدهیم. نه مردم معمولی، نه گویندگان و بخصوص مسئولان کشور اسلامی که امروز بیش از همه به این مطالعه و شناخت احتیاج دارند این فرصت را در ماههای دیگر کمتر به دست می‌آورند.

هر کس هر مسئولیتی دارد از بالا تا پایین احتیاج دارد که با زندگی امیر المؤمنین و ابعاد و ریزه‌کاریهای آن آشنا بشود.

سخنرانی در دیدار با اقبال مختلف مردم (روز بیست و نهم ماه مبارک رمضان) ۱۳۷۰/۰۱/۲۶

۱۵/۶- تقویت حیات معنوی و نشاط مادی:

نتیجه‌ی روزه‌ی ماه رمضان، ذخیره‌ی تقوا در دل و جان ماست که باید ما را در راههای پُر پیج و خم زندگی در طول سال مدد کند و صراط مستقیم را برای ما تضمین نماید.

ماه رمضان با همه‌ی عظمت و کرامت و فضای انباشته از رحمتش سپری شد و مردم مسلمان در سراسر عالم در این ماه به برکت روزه‌ی روزها و توسّل و دعا و ذکر و تلاوت قرآن، دلها و جانهای خود را نورانی‌تر و به خدا نزدیک‌تر کردند.

به برکت ماه رمضان، برای مسلمان فرصتی پیش می‌آید که باید از آن در جهت تقویت حیات معنوی و نشاط مادی خود استفاده کند. یکی از درس‌های بزرگ ماه رمضان که در خلال دعا و روزه و تلاوت قرآن در این ماه باید آن را فرابگیریم و استفاده کنیم، این است که با چشیدن گرسنگی و تشنگی، به فکر گرسنگان و محرومان و فقرا بیفتیم. در دعای روزهای ماه رمضان می‌گوییم: «اللَّهُمَّ أَغْنِ كُلَّ فَقِيرٍ اللَّهُمَّ أَشْبِعْ كُلَّ جَائِعٍ اللَّهُمَّ اكْسُ كُلَّ عُرْبَيَانٍ». این دعا فقط برای خواندن نیست؛ برای این است که همه خود را برای مبارزه با فقر و مجاهدت در راه ستردن غبار محرومیت از چهره‌ی محرومان و مستضعفان موظّف بدانند. این مبارزه، یک وظیفه‌ی همگانی است. در آیات قرآن می‌خوانیم: «أَ رَأَيْتَ الَّذِي يُكَذِّبُ بِالْدِينِ. فَذِلِكَ الَّذِي يَدْعُ الْيَتَيمَ. وَ لَا يَحْضُنُ عَلَى طَعَامِ الْمِسْكِينِ». یکی از نشانه‌های تکذیب دین این است که انسان در مقابل فقر فقیران و محروم‌مان بی‌تفاوت باشد و احساس مسئولیت نکند. در ماه رمضان، به

برکت روزه، طعم گرسنگی و تشنگی و نرسیدن به آنچه اشتهای نفس انسان است را درک کردیم و چشیدیم. این باید ما را به احساس مسئولیتی که اسلام در قبال مسئله‌ی مهم فقر و فقیر از یکایک مسلمانان خواسته است و بر دوش آنان وظیفه نهاده است، نزدیک کند.

بیانات در خطبه‌های نماز عید فطر ۱۳۸۱/۰۹/۱۵

۱۵- راه آسان در عبور از دشواری‌ها:

ما در طول سال و در مسیر طولانی حرکت خودمان در چالش با هواهای نفسانی، با گناهان، با فضاهای تاریکی که خودمان به دست خودمان به وجود می‌آوریم، با مشکلاتی مواجه می‌شویم. گاهی انسان برای اینکه حال دعا پیدا کند، مشکل دارد؛ گاهی برای اینکه قطره‌ی اشکی بفشنand، مشکل دارد؛ چون راه دشوار است، به وسیله‌ی خلافها و گناهای خود احاطه می‌شویم؛ اما قطعه‌ی ماه رمضان، آن قطعه‌یی است که حرکت در آن قطعه آسان است؛ مثل این است که در این راه دشواری که می‌خواهید به محلی یا به شهری برسید، گاهی مجبورید پیاده راه را طی کنید؛ گاهی مجبورید از آب بگذرید؛ گاهی مجبورید از باتلاق بگذرید؛ یک جا هم می‌رسید به فرودگاهی که هواییمای مجهزی آماده است تا شما را بی‌دردسر و با خیال راحت و پس از طی مسیر طولانی به مقصد برساند. آغاز ماه رمضان، رسیدن به همین فرودگاه است. خدای

متعال راه را در ماه رمضان هموار کرده است و فضا را در ماه رمضان،
فضای خالی از معارض قرار داده است. این روزهای که شما می‌گیرید،
نفس و هواهای نفسانی را به زنجیر می‌کشد؛ این عبادتها، این دعاها، این
خشوعها، این ذکرها و این لیله القدر همان وسایل همواری است که شما
را فرسنگها جلو می‌برد؛ راهی را که در طول سال و در ماههای دیگر
گاهی یک متر یک متر باید طی کنیم، می‌توانیم اگر همت کنیم و اگر
خودمان را برسانیم، در ماه رمضان این راه را فرسنگ فرسنگ طی کنیم؛
لذاست که شما می‌بینید اولیای خدا از مژده‌ی رسیدن ماه رمضان خرسند
می‌شدن و از فراق ماه رمضان اشکهایشان سرازیر می‌شد.

بیانات در خطبه‌های نماز عید سعید فطر ۱۳۸۳/۰۸/۲۴

۱۶- خدا حافظی با قطعه بهشتی

۱۶/۱- در فراق رمضان:

امام سجاد در دعای وداع ماه رمضان - که ظاهراً دعای چهل و پنجم
صحیفه است - آنچنان از فراق ماه رمضان می‌نالد؛ بارها و بارها بر ماه
رمضان درود می‌فرستد: «السلام عليك». اینجا سلام به معنای بدروود و
به معنای خدا حافظی کردن با ماه رمضان عزیز و با این روزها و شبها!

نورانی است؛ خدا حافظی با این قطعه‌ی بهشتی از زمان عمر ما و از طول دوران سال، ماه رمضان، است.

بیانات در خطبه‌های نماز عید سعید فطر ۱۴۸۳/۰۸/۲۴

۱۶/۲- محروم واقعی:

ما معتقدیم و این جزو بدیهیات اسلام، بلکه بدیهیات همه‌ی ادیان است که انسان، فقط در سایه‌ی ارتباط و اتصال با حق تعالی است که می‌تواند به تکامل و تعالی دست پیدا کند. البته فرصت ماه رمضان، یک فرصت استثنایی است. این، چیز کمی نیست که خدای متعال در قرآن بفرماید: «لَيْلَةُ الْقِدْرِ خَيْرٌ مِّنْ أَلْفِ شَهْرٍ». یک شب از هزار ماه بهتر و بافضلیت‌تر و در پیشرفت انسان مؤثرتر، در ماه رمضان است. این، چیز کمی نیست که رسول اکرم ﷺ این ماه را ماه ضیافت الهی به حساب بیاورند. مگر ممکن است که انسان وارد سفره‌ی کریم بشود و از آنجا، محروم خارج بشود؟ مگر وارد نشوی! آن کسانی که وارد سفره‌ی غفران و رضوان و ضیافت الهی در این ماه نشوند، البته بی‌بهره خواهند ماند و واقعاً این محرومیت به معنای حقیقی است. «فَإِنَّ الشَّقِيقَ مَنْ حُرِمَ غُفرَانَ اللَّهِ فِي هَذَا الشَّهْرِ الْعَظِيمِ». محروم واقعی، آن کسی است که نتواند در ماه رمضان، غفران الهی را به دست بیاورد.

سخنرانی در دیدار با مسئولان و کارگزاران نظام جمهوری اسلامی، به مناسبت عید سعید فطر ۱۴۶۹/۰۲/۰۷

۱۷- عید سعید فطر

۱۷/۱- حکمت اتصال ماه رمضان به عید فطر:

اینکه ماه پُربرکت رمضان به عید فطر متنه‌ی می‌شود، در خود مضمون و معنای متعالی و آموزنده‌ای دارد؛ یعنی صیام و قیام مردم و مبارزه‌ی آنها در طول ماه رمضان با شیطان درونی و نفس امّاره، اثرش این است که عیدی برای آنها به وجود خواهد آمد که مظہر آن عید حضور مجتمع و واحد مردم در عرصه و میدان توجه به خدای متعال و ارتباط خاشعانه با اوست. بیانات در دیدار مسئولان نظام به مناسبت عید سعید فطر ۱۳۸۲/۰۹/۰۵

۱۷/۲- خوش به حال صاحبان پیمانه‌های پر:

ماه رمضان، با همه‌ی خیرات و برکاتش، با همه‌ی ساعات و لحظات پربارش، با همه‌ی وعده‌هایی که خدای متعال به مؤمنان و نیکوکاران در آن داده بود، سپری شد. عده‌ای از این ماه، نتیجه‌ها گرفتند؛ پیمانه‌های خود را پر کردند و خود را تا آخر این سال، که باز به رمضانی دیگر متنه‌ی خواهد شد، بیمه کردند. خوشابه حال آنان. امیدوارم که شما برادران و خواهران، از زمره‌ی این گروه مردم باشید .... سعی کنید نتایج تلاش مبارک خود را در ماه رمضان، برای خود حفظ کنید. دلها را پاکیزه

نگه دارید و مشغول مسائلی که شما را از خدا دور می‌کند، مپسندید.
دلتنان را مشغول یاد خدا بخواهید؛ آن را قدر بدانید و از نتایج و ثمرات
آنچه که در ماه رمضان به دست آورده‌اید، سعادت خود را تا آخر سال
تأمین کنید.

بیانات در خطبه های نماز عید فطر ۱۳۷۲/۰۱/۰۴

۱۷/۳- خصوصیات ممتاز عید فطر:

روز عید فطر دارای دو خصوصیت ممتاز است: ۱- خصوصیت اول
آن عبارت است از این حالت طهارت و نزاهت و نظافتی که در دل و
جان انسانهای مؤمن به وجود آمده است؛ در اثر ریاضتهای شرعی و الهی
ماه مبارک رمضان که روزه یکی از این ریاضت‌های است که انسان با اختیار
خود، با اراده‌ی خود، ترک لذات مادی را در طول ساعات طولانی انجام
می‌دهد و بر هوسها و خواهش‌های نفسانی در طول ایام روزه‌داری فائق
می‌آید. علاوه‌ی بر این، انس با قرآن، تلاوت کلام پروردگار، آشنائی با
معارف و مفاهیم قرآنی؛ علاوه‌ی بر آن، این حالت ذکر و دعا و تضرع و
توجه و انسی که انسان با خدای متعال در روزها و شبهای ماه رمضان
بخصوص شبهای مبارک قدر پیدا می‌کند، همه‌ی این‌ها، یک نورانیتی به
دل می‌دهد؛ یک نظافت و نزاهتی به جان انسان می‌بخشد که البته در این

اعمال بسیار مهم ماه رمضان درسهای بزرگی هم برای ما وجود دارد که از این درسها هم باید استفاده کنیم.

الف - یک درس این است که اراده‌ی انسان خداجو می‌تواند بر همه‌ی خواهشها و هوسها و لذات مادی که نفس انسان را به آن فرامی‌خواند، غلبه کند. این یک نکته‌ی بسیار مهمی برای ماست. گاهی انسان به خود تلقین می‌کند که من نمی‌توانم بر هوای نفس فائق بیایم. روزه‌ی ماه رمضان به انسان ثابت می‌کند که انسان می‌تواند؛ آن وقتی که اراده بکند، عزم راسخی به کار بیندد، می‌تواند بر هوسها فائق بیاید و پیروز شود. جلوه‌های اغواگر، عادات زشت و ناپسند را که در ما وجود دارد، می‌توان با اراده‌ی قوی، با توکل به خدای متعال مقهور کرد و خود را از آن‌ها نجات بخشید. این اراده‌ی قوی - که برای ما تأثیر این اراده یک درس بزرگی است - می‌تواند ما را چه از عادات شخصی ناپسند خودمان و چه از عادات اجتماعی و خصال بومی خودمان که مایه‌ی عقب‌افتادگی ما در زمینه‌های مادی و معنوی است، جدا کند. بنابراین، یک درس، غلبه‌ی اراده‌ی راسخ بر همه‌ی موانع است.

ب - علاوه بر این، در ماه رمضان روحیه‌ی کمک به انسانها، روحیه‌ی تعاون در میان مردم رواج پیدا می‌کند. خودخواهی‌های انسان به نفع

دیگر خواهی‌ها مغلوب می‌شود. شما ببینید خوشبختانه در این سالهای اخیر و همین امسال، چقدر افراد، بدون نام و نشان، مساجد، حتّی خیابانها را در مناطقی، مرکز ضیافت از بندگان خدا قرار دادند. افطاری ترتیب دادند و مردم را بر سر سفره‌ی افطار خودشان دعوت کردند؛ بدون اینکه تعارفات معمولی وجود داشته باشد؛ بدون اینکه ملاحظات و رودربایستی‌هائی که در مهمانیهای شخصی هست، وجود داشته باشد. این حالت تعاون، این حالت خیرخواهی برای مردم، بسیار چیزهای ارزشمندی است که به طهارت نفسانی انسان متنه می‌شود.

ج - چقدر در این ماه کمک به نیازمندان شد؛ حتّی در ماه رمضان اهداء خون شد. وقتی که مستولان اعلام کردند که به خون تازه برای بیماران احتیاج دارند، افراد زیادی در ماه رمضان خون خودشان را اهداء کردند. این همان حالت غلبه دادن دیگر خواهی بر خودخواهی است؛ غلبه دادن منافع دیگران بر منافع خود است که البته خود همین به میزان زیادی معلول روحیه‌ی معنوی ماه رمضان است که بحمد الله امسال هم مثل سالهای گذشته بود، بلکه آن طوری که شنیدیم و خبرهای موثق و گزارش‌های مستند خبر می‌داد، امسال فضای عمومی کشور لبالب بود از ذکر و دعا و تضرع؛ بخصوص در شبهای قدر و در آن ساعات متبرک،

همه‌ی افراد، مخصوصاً جوانها به محافل دعا و توجه و تذکر؛ از قشرهای مختلف، با انواع سلائق گوناگون اجتماعی و فردی و سیاسی و غیره رونق بخشیدند؛ همه آمدند دستها را به دعا بلند کردند و دلهایشان را با خدا آشنا کردند. خود این توجه و توسل و این توفيقی که انسان پیدا می‌کند، لطف الهی است؛ خود این توجه پروردگار است که در همین دعای وداع ماه مبارک رمضان، امام سجاد علیه السلام می‌فرماید: «تشکر من شکرک و أَنْتَ أَهْمَتْهُ شَكْرَكَ»؛ تو بودی که شکرگزاری را به دل شاکران الهام کردی. «وَ تُكَافِئُ مَنْ حَمَدَكَ وَ أَنْتَ عَلَّمْتَهُ حَمْدَكَ»؛ تو بودی که توفيق دادی، تعلیم دادی که بتواند حمد تو را به جا بیاورد. به قول شاعر:

گفت آن الله تو لبیک ماست و آن نیاز و درد و سوزت پیک ماست

در حقیقت همین که تو یا الله می‌گوئی، همین که انسان با خدای متعال انس پیدا می‌کند، با خدا حرف می‌زند، این لطف الهی است و توفيقی است که خدا به انسان داده است. خود این «یا الله» متضمن اجابت پروردگار است. این لذت معنوی را شما، بخصوص شما جوانها چشیدید؛ این لذت معنوی را با آن دلهای پاک و نورانی و بی‌آلایش یا کم‌آلایش خودتان چشیدید. این لذت را از دست ندهید، آن را رها نکنید. از ظرفیت نمازهای پنج‌گانه، تلاوت قرآن، مساجد، دعاهای وارد،

صحیفه‌ی سجادیه و غیر آن استفاده کنید، برای اینکه این طهارت و نورانیت ادامه پیدا کند. این یک خصوصیت برجسته‌ی روز عید فطر است که این نورانیت ناشی از ماه رمضان را شما با خود حمل می‌کنید.

۲- خصوصیت دوم هم در همین نماز شما متجلی است. روز عید فطر تجسم و نمایش انسجام حقیقی و قلبی ملت است؛ وحدت ملت، اعتضام دسته جمعی به حبل الله، از چیزهایی است که بسیار بالازش است. این را بایستی به عنوان یک درس رمضانی برای خودمان حفظ کنیم که این هم محصول همان معنوی معنوی ماه رمضان است. بخصوص که ماه رمضان ما مسلمانها - بخصوص ما ملت ایران به برکت امام بزرگوارمان - شامل روز قدس است که روز قدس یکی از آن جلوه‌های حقیقی اتحاد و انسجام دنیای اسلام است. و امسال روز قدس، راهپیمانی عظیم ملت ایران، چشمهای ملتهای مسلمان را از اکناف عالم به خود متوجه کرد. ملت ایران یک صدا فریاد زدند و از ملت مظلوم فلسطین حمایت کردند. و من لازم می‌دانم از ملت ایران عزیزمان، از آحاد مردم به خاطر این حرکت عظیمی که در روز قدس امسال انجام دادند، تشکر

۱۷/۴- فرصت عید بزرگ فطر:

عزیزان من! ماه رمضان را با روزه‌داری، با عبادت، با تلاوت قرآن، با ذکر، با تصرّع و با دعا گذرانیدید. ماه رمضان، مظہری از بندگی خداست؛ راه روشنی به سوی تقواست؛ مایه‌ی غفران ذنوب است؛ مایه‌ی روشنی دلهاست. ماهی است که خدای متعال بندگان را به ضیافت خود می‌پذیرد و بندگان به خدای متعال نزدیک می‌شوند. ماه عظیمی است. خدای متعال، مراسم باعظمت این ماه را این‌گونه مقرر فرموده است که به آسانی و سادگی پایان نپذیرد. در پایان این ماه که ماه عبادت است روزی را قرار داده است که روز عید باشد، روز اجتماع باشد، روز بزرگی باشد؛ برادران مسلمان به هم تهییت بگویند؛ موفقیت‌های ماه رمضان را قدر بدانند؛ میان خود و خدا محاسبه کنند؛ آنچه را که در این ماه شریف ذخیره‌ی آن‌ها شده است، برای خودشان حفظ کنند. آن روز، روز عید فطر است. لذا روز عید فطر هم اگرچه عید است؛ اما روز عبادت و توسل و تذکر و تقرّب به خداست که با نماز شروع می‌شود و با دعا و توسل و ذکر پایان می‌پذیرد. این روز را قدر بدانید؛ ذخیره‌ی تقوا را مغتنم بشمارید و عید فطر را بزرگ بدانید.

۱۷/۵-پاداش ماه رمضان:

امیر المؤمنین، علیه الصلاة و السلام در یکی از خطبه‌های روز عید فطر فرمود: ای بندگان خدا! «أَنَّ أَدْنَى مَا لِلصَّائِمِينَ وَ الصَّائِمَاتِ»؛ کمترین پاداشی که خدای متعال برای مردان و زنان روزه‌دار در مثل امروز یا در مثل روز آخر ماه رمضان عطا خواهد کرد، این است که «أَنْ يُنَادِيهِمْ مَلَكٌ فِي آخِرِ يَوْمٍ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ»؛ فرشته‌ای در آخرین روز ماه رمضان، آنها را مخاطب قرار دهد و گوید: «ابشروا عباد الله»؛ بشارت بر شما باد ای بندگان خدا! «فَقَدْ غُرِّ لَكُمْ مَا سَأَفَ مِنْ ذُنُوبِكُمْ»؛ گناهان شما آمرزیده شد.

این، پاداش ماه رمضان است. به یک روزه‌ی درست، یک عمل پرمغز و یک عبادت خالصانه و مخلصانه، در آخرین دقایق ماه رمضان و آخرین ساعت آن ماه عزیز، این‌گونه پاداش داده می‌شود: «فَقَدْ غُرِّ لَكُمْ مَا سَأَفَ مِنْ ذُنُوبِكُمْ». آمرزش گناهان گذشته، پاداش کمی نیست! «فَانظُرُوا

کَيْفَ تَكُونُونَ فِيمَا تَسْتَأْنِفُونَ؟» ببینید از امروز که می‌خواهید روزی نو را شروع کنید، چگونه شروع خواهید کرد. مبادا خیال کنید و با خود بگویید که «ما گناه کنیم، تا در ماه رمضان دیگر، آمرزیده شویم!» هیچ‌کس نمی‌داند که تا ماه رمضان دیگر زنده خواهد ماند یا نه. سال گذشته، در همین نماز عید و در همین مصلی، کسانی حضور داشتند که امسال

نیستند. سال آینده هم معلوم نیست کدام از ما باشیم و کدام نباشیم. به علاوه، گناهی که از روی تجری و تعمد انجام گیرد، دل انسان را سیاه و تاریک می‌کند. از چنین انسانی، دیگر عبادت خالصانه، به آسانی سر نمی‌زند؛ تا گناه وی به خاطر آن عبادت آمرزیده شود. سعی کنید و سعی کنیم که از گناهان اجتناب نماییم و عمل صالح انجام دهیم. این است خصوصیتی که یک انسان را سعادتمند می‌کند.

بيانات در خطبه‌های نماز «عید فطر» ۱۴۷۲/۱۲/۲۲

۱۷/ فرصت مسابقه:

روز عید فطر، روزِ مورد توجه پروردگار و روز نزول مغفرت و رحمت الهی بر مؤمنان است. این روز را هم باید مثل ایام ماه مبارک رمضان، قدردانی کرد. امام مجتبی علیه طبق روایتی در روز عید فطر، از راهی عبور می‌کرد. دید جمعیتی ایستاده‌اند و بازی می‌کنند و بی‌خیال و بی‌توجه به اهمیت این روز، با غفلت خودشان سرگرم‌مند و می‌خندند. کنار آن جمعیت ایستاد و فرمود: «إِنَّ اللَّهَ جَعَلَ شَهْرَ رَمَضَانَ مِضْمَارًا لِّخَلْقِهِ». خداوند، ماه رمضان را میدان مسابقه‌ای برای بندگانش قرار داده است. «فَيَسْتَبِقُونَ فِيهِ بِطَاعَتِهِ إِلَى مَرْضَاتِهِ». که در این میدان مسابقه، به وسیله‌ی اطاعت او، به سوی رضایت او با یکدیگر مسابقه بگذارند و از یکدیگر پیشی گیرند. «فَسَبَقَ قَوْمٌ فَفَازُوا». در این ماه رمضانی که گذشت، عده‌ای

توانستند پیشی بگیرند و از دیگران جلو بیفتند؛ و این‌ها پیروز و موفق شدند «وَ قَصَرَ آخَرُونَ فَخَابُوا». اما عده‌ی دیگری، در همین ماه رمضان کوتاهی کردند. آن‌ها نتوانستند خود را به درگاه رحمت الهی برسانند، و مأیوس و نومید شدند. «فَالْعَجَبُ كُلُّ الْعَجَبِ مِنْ ضَاحِكٍ لَاعِبٍ فِي الْيَوْمِ الَّذِي يُثَابُ فِيهِ الْمُحْسِنُونَ وَ يَخْسَرُ فِيهِ الْبُطَّلُونَ». فرمود: تعجب است از کسانی که بی‌خيال می‌خندند و به لعب مشغول می‌شوند. در آن روزی که نیکوکاران خرمنهای ثواب را می‌چینند و می‌برند و محروم‌ان، خسارت خود را تحويل می‌گیرند؛ خسارتهای آنان دامنگیرشان می‌شود. روز بزرگی است. مثل روز قیامت است. در این روز، کسانی که در ماه رمضان توانسته‌اند رضای الهی را به دست آورند، پاداش خود را از خدای متعال خواهند گرفت. امروز روزی نیست که انسان بتواند در آن، به غفلت سر کند. سپس در ادامه فرمود: «وَ أَيْمَ اللَّهِ لَوْ كُشِفَ الْغِطَاءُ لَعْلَمُوا أَنَّ الْمُحْسِنَ مَشْغُولٌ بِإِحْسَانِهِ وَ الْمُسِيءَ مَشْغُولٌ بِإِسَاءَتِهِ». اگر چشم بصیرت، نافذ می‌شد و پرده‌ی حجاب مادی از مقابله چشم‌های ما کنار می‌رفت، می‌دیدیم که نیکان مشغول جمع‌آوری پاداش خودند و به برداشتن ثواب، مشغول و سرگرم‌ند؛ چنان‌که بدان سرگرم به نتایج کوتاهیهای خودشان هستند.

۷۰ / فرصت‌های سبز در کلام رهبری

۱۷/۷-حفظ برکات ماه رمضان:

ماه رمضان تمام شد. این ساعات پُربرکت، این حالات خوب، این معارف بالارزشی که یک ماه در اینجا نشستیم و شنیدیم، نیز به پایان رسید. امیدوارم که این حالات و این معارف، از ذهن و حافظه و خاطره‌ی ما نرود و در عمل ما منعکس بشود.

سخنرانی در دیدار با اقشار مختلف مردم (روز بیست و نهم ماه مبارک رمضان) ۱۳۷۰/۰۱/۲۶

۱۷/۸-قدرتانی از برکات الهی ماه رمضان:

تبریک عید فطر، به معنای تبریکِ گذراندنِ موفقیت‌آمیز ماه مبارک رمضان است. خدا را شکرگزاریم که ملت ما را موفق کرد که امسال هم ماه رمضان حقیقتناً مبارکی را بگذراند. فضای کشور در سرتاسر ماه رمضان، با توجهات مؤمنان و احساسات پاک جوانان مؤمن و انفاس قدرسیه‌ی روزه‌داران معطّر بود. امسال بحمد الله ماه رمضان از لحظه‌های توسلات و موفقیتهای مردم در زمینه‌های خودسازی معنوی، از سال گذشته و سالهای قبل از آن بهتر بود. این را قادر بدانیم و اثرات مبارکش را برای خود و ملتمان حفظ کنیم. ماه رمضان، ماه خودسازی است و خودسازی برای حرکت به سمت جلو است. إن شاء الله این راه و این سیر و این حرکت مبارک را که ملت بزرگ ایران در طول این بیست و یکی دو سال دنبال می‌کند با موفقیت ادامه دهیم.

بیانات در خطبه‌های نماز عید سعید فطر ۱۳۷۹/۱۰/۰۷

۱۷/۹- روز عید حقیقی:

هر عید فطری، برای انسانِ مسلمانِ آگاهِ هوشیار، می‌تواند یک روزِ عیدِ حقیقی باشد. روز شروعِ دوباره‌ی زندگی معنوی و روحی؛ مثل بهار برای گیاهان و درختان. انسانی که ممکن است در طول سال دچار انواع آلودگیها و گناهان شود، و انسانی که بر اثر هوای نفس و خصلتها و صفات زشت، خود را تدریجاً از ساحتِ رحمتِ الهی دور کرده است، هر سال از طرف پروردگار عالم از یک فرصت استثنایی برخوردار می‌شود و آن فرصت، ماه مبارکِ رمضان است. در طول ماه رمضان، دلها نرم می‌شود، روحها تلاؤ و درخشندگی پیدا می‌کند، انسانها آماده‌ی قدم نهادن در وادی رحمتِ خاصه‌ی الهی می‌شوند و هر کس به قدر استعداد، همت و تلاش خود، از ضیافت عظیم الهی برخوردار می‌گردد. بعد از آنکه این ماه مبارک به پایان رسید، روزِ شروعِ سال جدید، روز عید فطر است. یعنی روزی که انسان می‌تواند با استفاده از دستاوردهای ماه رمضان، راه مستقیم الهی را پیش گیرد، و از کج راهه‌ها پرهیز کند.

۱۷/۱۰-بزرگترین پاداش خداوند:

عید فطر، روز پاداش گرفتن و رؤیت رحمت الهی بعد از ماه رمضان است. بحمد الله ماه رمضان را - که ماه صبر و صلات بود - با عافیت گذراندید و خدای متعال، با دعا و ذکر و مناجات، شما را به ادای فریضه‌ی روزه و توسّل و خشوع در مقابل حضرت حق موفق کرد. امروز، روزی است که إن شاء الله خدای متعال پاداش شما را عنایت خواهد کرد. شاید یکی از بزرگترین پادشهای الهی این باشد که خدا همه‌ی ما را موفق کند تا بتوانیم وسیله‌ی رحمت الهی را تا ماه رمضان آینده برای خودمان باقی بداریم. رحمت الهی در ماه رمضان، ناشی از حسناتی است که شما در این ماه مبارک توفیق آن را پیدا می‌کنید. در ماه رمضان، توجه به خدا و احسان به مستمندان و صله‌ی رحم و توجه به ضعفا و پاکدامنی و پارسایی هست؛ آشتی با کسانی که از آنها دوری گزیده‌اید، هست؛ انصاف با کسانی که با آنها دشمنی داشته‌اید، هست. ماه رقت و توجه و توسّل است؛ دلها نرم و جانها با نور فضل و رحمت الهی نورانی می‌شود و انسان نسبت به انجام این حسنات توفیق پیدا می‌کند. این را تا سال آینده ادامه دهید؛ درس ماه رمضان را برای دوره‌ی سال فراغیریم. این می‌شود یکی از بزرگترین پادشهای خداوند، که چنین

توفیقی را به ما بدهد. رضا و رحمت و قبول و عفو و عافیت را از خدای متعال طلب کنیم. این در حقیقت عید واقعی خواهد شد.

بیانات در خطبه‌های نماز عید سعید فطر ۱۳۸۰/۰۹/۲۵

۱۷/۱۱- عید فطر و شکرانه نعمت الهی:

این نماز روز عید فطر به یک معنا شکرانه نعمت الهی در ماه رمضان است. شکرانه این ولادت جدید است. در نماز عید فطر بارها به خداوند عرض می‌کنیم: «ادخلنی فی کلٰ خیر ادخلت فیه محمداً و آل محمد»؛ ما را به آن بهشت مصفای ایمان و اخلاق و عمل که این برگزیدگان را در آنجا دادی، وارد کن. «وَأَنْ تُخْرِجَنِي مِنْ كُلٌّ سُوءٍ أَخْرَجْتَ مِنْهُ مُحَمَّداً وَآلَ مُحَمَّدٍ صَلَوَاتُكَ عَلَيْهِ وَعَلَيْهِمْ»؛ از آن دوزخ عمل ناشایست، اخلاق ناشایست، عقیده‌ی ناشایست که این بزرگواران و عزیزان عالم خلقت را از آن محفوظ و مصون نگاه داشتی، ما را خارج کن. این هدف بزرگ را برای خودمان در روز عید فطر ترسیم می‌کنیم، آن را از خدا طلب می‌کنیم و خود ما هم البته وظیفه داریم، تکلیف داریم که سعی کنیم، تلاش کنیم که در این صراط مستقیم بمانیم. این همان تقواست.

خطبه‌های نماز عید سعید فطر ۱۳۸۸/۰۶/۲۹

۱۷/۱۲- محاسبه میزان سازندگی:

در روز عید، مسلمانان باید به خود بنگرند و بیینند که از ضیافت الهی در ماه مبارک رمضان، چه استفاده و بهره‌یی برداشتند. ماه رمضان، ماه

خودسازی و تقواست. آیا با روزه و با عبادات در آن ماه شریف، توانسته‌ایم بر خودمان چیزی اضافه کنیم و خویش را بسازیم، یا نه؟ امروز به این حساب رسیدگی کنید، و اگر دیدید که در ماه رمضان دستاوردی پیدا کرده‌اید، سعی کنید آن را در طول سال حفظ کنید.

خطبه‌های نماز عید فطر ۱۳۶۹/۰۲/۰۷

۱۸- ذخیره و ره توشہ سال

۱۸/۱- ذخیره و حفظ محصول ماه رمضان:

محصول ماه رمضان، تقواست؛ به خود پرداختن، به خود رسیدن و ذخیره‌ی تقوا را برای خود فراهم کردن؛ «لَعَلَّكُمْ تَتَّقَوْنَ». ماه رمضان در ما ذخیره‌ی تقوا ایجاد می‌کند. این تقوا هم خود وسیله‌ای برای منازل عالی‌تر است. تقوا مرکبی است که می‌تواند ما را به آن منازل عالی برساند: «وَ اتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ»؛ «وَ اتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ»؛ «وَ اتَّقُوا اللَّهَ وَ يُعَلِّمُكُمُ اللَّهُ». علم و هدایت و رحمت الهی بر اثر تقوا از سوی خداوند به انسان عطا می‌شود. از همه بالاتر، فلاح است. فلاح و رستگاری بر اثر تقوا به دست می‌آید.

عزیزان من! این ذخیره‌ی تقوا را که در ماه رمضان به دست آوردیم-
اگر إن شاء الله به دست آورده باشیم - اگر بر سر سفره‌ی زیارت الهی
درنگ کرده باشیم و از آن بهره برده باشیم، باید حفظ کنیم؛ این محصول
بسیار ارزشمندی است؛ مثل آن کشاورزی که زحمات خود را می‌کشد،
محصول گندم خود را می‌چیند، بعد آن را در یک سیلوی مطمئنی
به دست امینی می‌سپارد تا در طول سال بتواند از آن استفاده کند. این
آذوقه‌ی طول سال ماست. در طول سال، این آذوقه تهدید می‌شود:
وسوشه‌ها هست، زرق و برق‌ها هست، شهوت و هواهای نفسانی هست و
گناهان؛ این‌ها همه آفت این ذخیره‌ی ارزشمندند. از این ذخیره برای
مقابله با آن آفتها استفاده کنید و این ذخیره را حفظ کنید.

بیانات در خطبه‌های نماز عید سعید فطر ۱۴۸۳/۰۸/۲۴

۱۸/۲- استفاده از ره توشه ماه رمضان:

عزیزان من! همه‌ی ما - کسانی که این ماه مبارک رمضان را پشت سر
گذاشته‌ایم - إن شاء الله به قدر همت و استعداد خود از آن ضیافت و
سفره‌ی گسترده‌ی الهی استفاده کرده‌ایم و هر کس توشه و دستاوردی از
ماه رمضان برده است. با اینکا به این دستاورد، بیایید همه‌ی ما از امروز
سعی کنیم بخشی از عیوب‌های درونی و نفسانی را از خودمان دور

سازیم. این، به دست ما و در اختیار ماست. «وَ مَنْ جَاهَدَ فِإِنَّمَا يُجَاهِدُ لِنَفْسِهِ» هرچه هم از این مجاهدت، عاید شود در درجه‌ی اول متعلق به خود ماست. اخلاقیات نادرست و زشت را در خودمان کشف کنیم که این، یک قسمتِ دشوار از آن مجاهدت است. در باره‌ی خودمان دچار خودشیفتگی نشویم. عیب‌هایمان را ببینیم و آن‌ها را مثل فهرستی در مقابل خودمان قرار دهیم. با استفاده از توشه‌ای که از ماه رمضان به دست آورده‌ایم - که همان رقت قلب و اراده و صفا و خلوص و إن شاء الله طاعات مقبول است - سعی کنیم از این فهرست، مقداری را حذف نماییم. اگر حسودیم، حسد را. اگر لجوگیم، لجاجت را. اگر در راههای زندگی، تبلی و بی‌نشاطیم، تبلی و کسالت را؛ اگر بددل و بدخواه دیگرانیم، بددلی و بدخواهی را. اگر سست‌عهدیم، سست‌عهدی را. اگر پیمان‌شکنیم، بی‌وفایی را. هر عیبی را که از لحاظ اخلاق در ما وجود دارد، به برکت ماه رمضان و روز عید فطر، تا آنجا که می‌توانیم از فهرست و سیاهه‌ی اعمالِ بدمان پاک کنیم و بر سر آن بایستیم و پیش برویم. بدانید که خدای متعال در این راه به کسانی که مجاهدت کنند کمک خواهد کرد. خدای متعال شما را در میدان مجاهدت برای رسیدن به کمال، تنها نمی‌گذارد و اوّلین سود، به خود هر شخص می‌رسد.

۱۸/۳- سپاس از خداوند برای فرصت ماه رمضان:

خدای متعال را سپاسگزاریم که فرصت عطا کرد، عمر عنایت کرد،
یک ماه رمضان دیگر و یک عید فطر دیگر را شاهد هستیم. نعمت
بزرگی است نعمت درک ماه ضیافت الهی. و ملت ما در واقع از این ماه
استفاده‌ی شایانی بردنده؛ قدر دانستند این ماه شریف و عزیز را. این
مجالس، این محافل، این تلاوتها، این ذکرها، این دعاها، این برنامه‌هایی
که دلهای بیشتر جوان و روحهای پاک و صاف آنان در آن شرکت
داشتند، دریچه‌های رحمت الهی را به روی ملت باز میکند ان شاء الله.
قدر باید دانست.

خطبه‌های نماز عید سعید فطر ۱۳۸۹/۰۶/۱۹

۱۹- ایجاد آمادگی

برای ورود به ضیافت الهی سال آینده

یک نکته‌ی دیگر هم در روز عید فطر هست و آن تصمیم جدی برای
آمادگی در طول سال، جهت حلول در ماه رمضان دیگر است. اگر کسی
بخواهد در هر ماه رمضان، در ضیافت الهی وارد شود و اگر بخواهد در

حوزه‌ی لیلۀ القدر و آن شباهی مبارک داخل گردد، باید از پیش خود را آماده کند. این آمادگی، آمادگی طول سال است که باید تصمیم آن را امروز بگیرید. بنا بگذارید که در سال آینده، در زندگی خود، آنچنان رفتاری داشته باشید که ماه رمضان، شما را بپذیرد و ضیافت الهی بر شما شیرین و مبارک شود. این، بزرگترین فیضی است که یک انسان می‌تواند ببرد و وسیله‌ای برای موفقیت در همه‌ی امور مربوط به دنیا و آخرت و مربوط به شخص و نزدیکان و جامعه‌ی اسلامی است.

بیانات در خطبه‌های نماز عید فطر ۱۳۷۴/۱۲/۰۱